

Marjo Takalo

Lomituspalveluiden laatuksely 2012, Sastamalan paikallisyksikölle

Opinnäytetyö

Syksy 2012

Maa- ja metsätalouden yksikkö

Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Maa- ja metsätalouden yksikkö Ilmajoki

Koulutusohjelma: Maaseutuelinkeinojen koulutusohjelma.

Suuntautumisvaihtoehto: Tuotantoeläinten terveydenhuolto ja hyvinvointi

Tekijä: Marjo Takalo

Työn nimi: Lomituspalveluiden laatu kysely 2012, Sastamalan paikallisyksikölle

Ohjaaja: Eliisa Kallio

Vuosi: 2012 Sivumäärä: 52 Liitteiden lukumäärä: 2

Maatalouden jatkuvasta rakennekehityksestä huolimatta, maatalous on edelleen työvoimavaltaista. Maatilan tuotantotöiden määrä riippuu hyvin paljon tuotanto-suunnasta ja tuotannon laajuudesta. Jokainen maatilayrittäjä on ansainnut loma-päivänsä, jolloin voi ladata akkuja tulevia työrupeamia varten. Vapaa-ajan ja loman merkitys kasvaa, sillä maatilayrittäjät joutuvat elämään monien paineiden alla. Vä-syneeä työtapaturmia ja onnettomuuksia tapahtuu enemmän. Pitämällä huolta itsestä, ihmissuhteista, fyysisestä kunnosta ja terveellisistä elämäntavoista yrittäjä jaksaa paremmin suurissa työtaakoissa ja yrittäjän paineissa.

Opinnäytetyön aiheen sain Sastamalan paikallisyksiköltä, sillä heillä on ollut tapa-na järjestää kysely alueen yrittäjille joka toinen vuosi. Vuoden 2008 ja 2010 kyse-lypohjat olivat lähes samanlaiset. Vuoden 2012 kyselyä muokattiin vastaamaan tämän ajan tarpeita. Osa kysymyksistä poistettiin ja muutamia kysymyksiä lisättiin mukaan. Kysely lähetettiin yrittäjille marras – joulukuussa vuosilomahakemuksen liitteenä postitse. Kyselyyn oli myös mahdollista vastata sähköpostitse. Saadut tulokset analysoitiin SPSS – ohjelmalla.

Kyselyn tavoitteena oli selvittää lomituspalveluiden taso ja yrittäjien mielipide, kuinka yksilölliset asiat ovat alueella huomioitu. Vastausprosentiksi vuonna 2012 saatiin 43. Tuloksena saatiin niin positiivista kuin negatiivista palautetta. Kokonai-suudessaan yrittäjät ovat tyytyväisiä alueen lomituspalveluihin. Tärkeänä kehittä-miskohteena tuli esille, että alueella tarvitaan lomittajille robottikoulutusta. Lisäksi toivottiin enemmän tiedotusta lomatoimenohjaajilta.

Avainsanat: hyvinvointi, työtapaturmat, lomitus

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: Ilmajoki school of Agriculture and Forestry

Degree programme: Agriculture and Rural Development

Specialisation: Health care of domestic animals

Author/s: Marjo Takalo

Title of thesis: The 2012 quality questionnaire to Sastamalas' local farm relief unit

Supervisor(s): Eliisa Kallio

Year: 2012 Number of pages: 52 Number of appendices: 2

An agricultural constant in the structural development of agriculture is that it is still labour - intensive. Farm workload depends very much on the type of production. Each farmer has earned a vacation when they can take a rest and refresh themselves for future work. The importance of leisure will increase as farm entrepreneurs are forced to live under more and more pressure. When you are tired occupational accidents will happen more often. Taking care of yourself, relationships, physical fitness as well as a healthy lifestyle will help entrepreneurs have the energy to undertake workloads and pressures.

The topic for the scholarly thesis was obtained from Sastamala local farm relief unit, because they organized a questionnaire every two years for the areas entrepreneurs. The 2008 and 2010 questionnaires were nearly identical. The 2012 questionnaire was corrected to meet the needs of the time. Some of the questions were removed and a few questions were added. The questionnaire was sent to farmers in November and December. They were able to respond to the questionnaire by mail or e-mail. All results were analyzed with the SPSS data tool.

The objective of the questionnaire was to find out the level of farm relief used and farmers' opinion on how individual issues are taken into consideration. The response in 2012 was 43 %. The feedback result was more positive than negative. Farmers were fully satisfied with the farm relief service of Sastamala. One important improvement noted was that the relief workers needed more education on how to use milking robots. In addition, farmers had hoped for more information from service supervisors.

Keywords: Welfare, occupational accident, Farmer's locum

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä.....	2
Thesis abstract.....	3
SISÄLTÖ.....	4
Kuvio- ja taulukkoluetelo.....	6
1 JOHDANTO	7
1.1 Tausta ja tavoitteet.....	7
1.2 Viitekehys.....	8
2 MAATALOUSLOMITUS SUOMESSA.....	9
2.1 Lomituspalveluiden alkaminen ja niiden kehittyminen.....	9
2.2 Maatalousyrittäjien eläkelaitos, Mela.....	11
2.3 Lomituspalveluetuudet	13
2.3.1 Vuosiloma	13
2.3.2 Sijaisapu	14
2.3.3 Maksullinen lomitus.....	15
3 LOMITUKSEN TÄRKEYS MAATALOUSYRITTÄJÄLLE	17
3.1 Maatalouden muutokset.....	17
3.2 Työturvallisuus	18
3.3 Työterveyshuolto.....	21
3.4 Työhyvinvointi	22
3.5 Fyysinen hyvinvointi	23
3.6 Psyykkinen hyvinvointi	24
3.7 Yhteenveto.....	27
4 MAATALOUSLOMITTAJA	28
4.1 Maatalouslomittajat Suomessa	28
4.2 Maatalouslomittajan työnkuva.....	29
5 KYSELYN TEKEMINEN.....	31
5.1 Sastamalan lomituspalveluyksikkö.....	31
5.2 Kyselyn eteneminen.....	31
6 TULOKSET JA NIIDEN ANALYSOINTI	33

6.1 Taustatiedot	33
6.2 Tilakohtainen palvelusuunnitelma	35
6.3 Yksilöllisten tarpeiden huomioiminen	36
6.4 Lomituspalveluiden hallintotyöt	37
6.5 Maatalouslomittajan osaaminen.....	39
6.6 Yrittäjän itsearviointi	40
6.7 Robottitilat	41
6.8 Hyvät kokemukset.....	42
6.9 Huonot kokemukset	43
6.10 Kehitettävää	44
7 POHDINTA	45
LÄHTEET	48
LIITTEET	52
Liite 1. Saatekirje.....	1
Liite 2. Kysely	2

Kuvio- ja taulukkoluetelo

Kuvio 1. Työn viitekehys	8
Kuvio 2. Paikallisyksikköjen määrän kehitys. Lähde: Mela	11
Kuvio 3. Maatalouslomittajien määrät. Lähde: Mela.....	28
Kuvio 4. Tilan päätuotantosuunta.....	33
Kuvio 5. Kesän tiedotuslehtinen.....	38
Kuvio 6. Ilman lomitusta äkillisessä sijaisaputilanteen sattuessa.	41
Taulukko 1. Pystyn irtautumaan lomituksen ajaksi omista työtehtävistä	36
Taulukko 2. Asiakaspalvelu on laadukasta	37
Taulukko 3. Hallitseeko lomittaja robotin käytön	42

1 JOHDANTO

1.1 Tausta ja tavoitteet

Sain opinnäytetyöni aiheen Sastamalan paikallisyksiköltä, jossa suoritin kolmannen vuoden erikoistumisharjoittelun. Paikallisyksikön alueeseen kuuluvat Sastamala, Ikaalisten, Nokian, Virtojen ja Ylöjärven kaupungit sekä Hämeenkyrön ja Ruoveden kunnat. Aiheeksi muotoutui Sastamalan lomituspalveluiden laatu. Tarkoituksena on tehdä alueen maatalousyrittäjille kysely kuinka tyytyväisiä he ovat paikallisyksikkönsä tarjoamiin palveluihin ja miten yksilölliset tarpeet on huomioitu asiakastyössä.

Sastamalan paikallisyksikkö on tehnyt vastaavanlaisen kyselyn lomaoikeutetuille yrittäjille joka toinen vuosi. Edellisinä vuosina 2008 ja 2010 kyselypohja oli lähes samanlainen. 2008 kyselyssä ei ollut mukana Ruoveden ja Virtojen aluetta, sillä ne liittyivät Sastamalan lomituspalvelualueeseen 1.1.2010.

Vuoden 2010 kysely lähetettiin 470 maatilalle marraskuussa 2010 vuosilomahakemusten liitteenä. Kyselyyn pääsi vastaamaan myös kaupungin verkkosivuilta. Vastauksia tuolloin saatiin yhteensä 248 kappaletta. Vastaus prosentti oli siis 52,77. (Lomatoimen asiakaspalvelukysely 2010 [Viitattu 27.10.2012].)

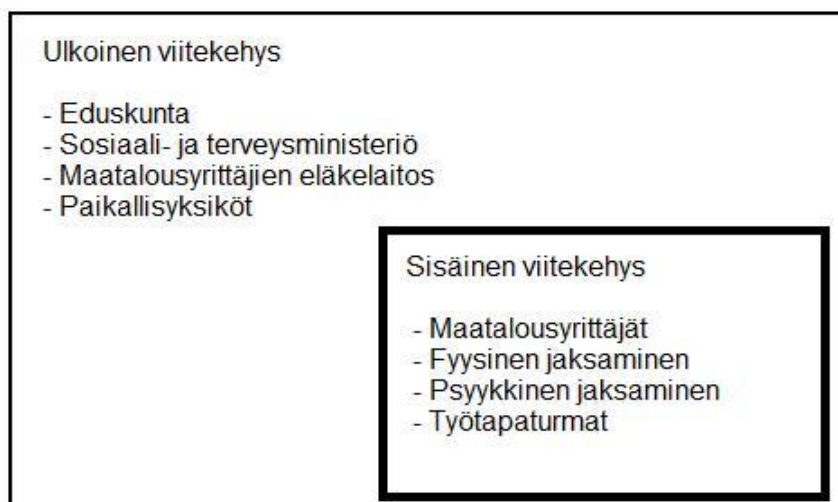
Vuoden 2012 asiakaspalvelukyselyyn haluttiin tehdä muutoksia. Osa kysymyksistä jätettiin ennalleen, kysymyksiä tehtiin lisää tai niitä muokattiin vastaamaan tämän päivän tarpeita. Kysely (Liite 2.) haluttiin lähettää saatekirjeen kanssa (Liite 1.) yrittäjille sähköisessä muodossa suoralla linkillä sähköpostiin. Toivoimme vastausmäärien nousevan, koska vastaamisesta tehtiin mahdollisimman helppoa. Edellisessä 2010 kyselyssä yrittäjän täytyi itse hakea Internetissä vastattava kysely Sastamalan kaupungin sivuilta ja tämän osa yrittäjistä oli kokenut hankalaksi. Suoralla linkillä pyrittiin helppoon ja nopeaan vastaamiseen. Otimme myös huomioon ne yrittäjät, jotka eivät käytä sähköpostia, heille lähetimme kyselyn postitse palautuskuoren kanssa. Kustannuksista vastaa Sastamalan paikallisyksikkö.

Saadut vastaukset analysoidaan Webropol ja SPSS ohjelmaa käyttäen. Tuloksia tullaan hyödyntämään lomituspalvelujen kehittämisessä. Tuloksia tarkastellaan

myös henkilöstökokouksissa ja lomatoiminnan yhteistoimintaryhmässä, missä mukana on asiakkaiden edustus.

1.2 Viitekehys

Opinnäytetyön ulkoinen viitekehys (Kuvio 1.) muodostuu niistä osista, jotka päättävät lomituspalveluiden ehdoista ja valvonnasta. Sosiaali- ja terveysministeriö vastaa lomituspalveluiden johdosta. Valtakunnallisesti toimeenpanovastuu on maatalousyrittäjien eläkelaitoksella Melalla. Mela vastaa paikallishallinnon järjestämisestä kuntien kanssa tekemillään toimeksiantosopimuksilla. Kunta voi hoitaa yhden tai useamman kunnan alueen lomituspalvelut, näitä kutsutaan paikallisyksiköiksi. Paikallisyksiköistä haetaan lomituspalveluita. Sisäiseen viitekehykseen (Kuvio 1.) kuuluvat maatalousyrittäjät. Maatalousyrittäjissä henkilöstö on tuotannon kannalta tärkein voimavara. Pääosin maatilatytöt tehdään viljelijäperheen voimin ja ikähaarukka mautiloilla on laaja. Maatalousyrittäjä asuu käytännössä työpaikallaan ja on riski, että työn ja vapaa-ajan välinen ero hämärtyy yhä useammalla maatalousyrittäjällä. Kun työ määrä ei pysy hallinnassa, eikä viljelijälle jää aikaa leppäämiseen, vaarana on työuupumus ja työtapaturmat.

Kuvio 1. Työn viitekehys

2 MAATALOUSLOMITUS SUOMESSA

2.1 Lomituspalveluiden alkaminen ja niiden kehittyminen

1960-luvulla alkoi maalta kaupunkiin muuttoliike, jolloin maatiloille jäi lähinnä viljelijäperhe töihin. Sairastuessa tai vapaapäivän tarpeessa tilan välttämättömiä töitä hoitivat kodinhoitajat. Suomen kunnallisliiton malliohjesäännön mukaan kodinhoitajan tuli kodin ja talouden hoitoon liittyvien tehtävien lisäksi hoitaa emännän karjanhoitotyöt. Keväällä 1967 eduskunta hyväksyi ponnien, jossa kodinhoitajien koulutusohjelmaan alettiin lisätä karjataloutta maatalousvaltaisissa kunnissa. Karjataloustyötä pidettiin silloin kotitaloustyönä, josta vastasivat tilan naiset, eikä sitä rinnastettu ansiotoimintaan (Henttinen 2010, 84).

Yhteiskunnan muuttuessa, ilmeni tarve saada ammattitaitoisempia henkilöitä tiloilta hoitamaan karjaa. Maataloustyöt olivat muuttuneet ja ne vaativat laajaa osaamista. Karjataloustyön ei enää katsottu kuuluvan kodinhoitajan työtehtäviin. Syksyllä 1972 MTK käynnisti laajan sisäisen järjestö- ja kenttätöyön, jonka pohjalta lomitusjärjestelmä hyväksyttiin keväällä 1973 MTK-opistolla. Tämän jälkeen maatalouslomituspalvelut ovat kehittyneet vaihteittain. Vuonna 1974 palvelut käsittivät ainoastaan maidontuottajille kuuden vuosilomapäivän. Sijaisaputoiminta alkoi vuotta myöhemmin (Henttinen 2010, 84 – 85).

Lomittajan työnkuvaan kuului ennen karjatalouteen kuuluvat ja muut yrityksen hoitoon liittyvät välttämättömät työtehtävät. Muita yritykseen liittyviä välttämättömiä töitä saattoi olla viljelijäperheen talon lämmitys. Sijaisaputehtävissä tuli huolehtia yrittäjän kodin- ja taloudenhoitoon kuuluvia tehtäviä, ellei yrittäjälle oltu järjestetty sosiaalihuoltolaissa tarkoitettuja kotipalveluita. Lomittajalle kuului tilalla ruokaileminen ja yöpyminen vuosilomalomituksessa. Ruuan laittoa ja ruokailemista ei laskettu lomittajan työaikaan. Jos lomittaja valmisti tilalla ruuan paitsi itselleen myös perheelle, voitiin siihen käytetty aika laskea osaksi työajaksi (Laitinen 1987,11).

Alkuvaiheessa lomitushallinnon ohjaus, johto ja valvonta kuuluivat sosiaalivaltuutetuille. Lääninhallitukset ohjasivat toimintaa alueittain. Useissa kunnissa oli lomituslautakunta ja sen toimialaisuudessa lomasihteerit. Valtio korvasi kunnille lomitus-

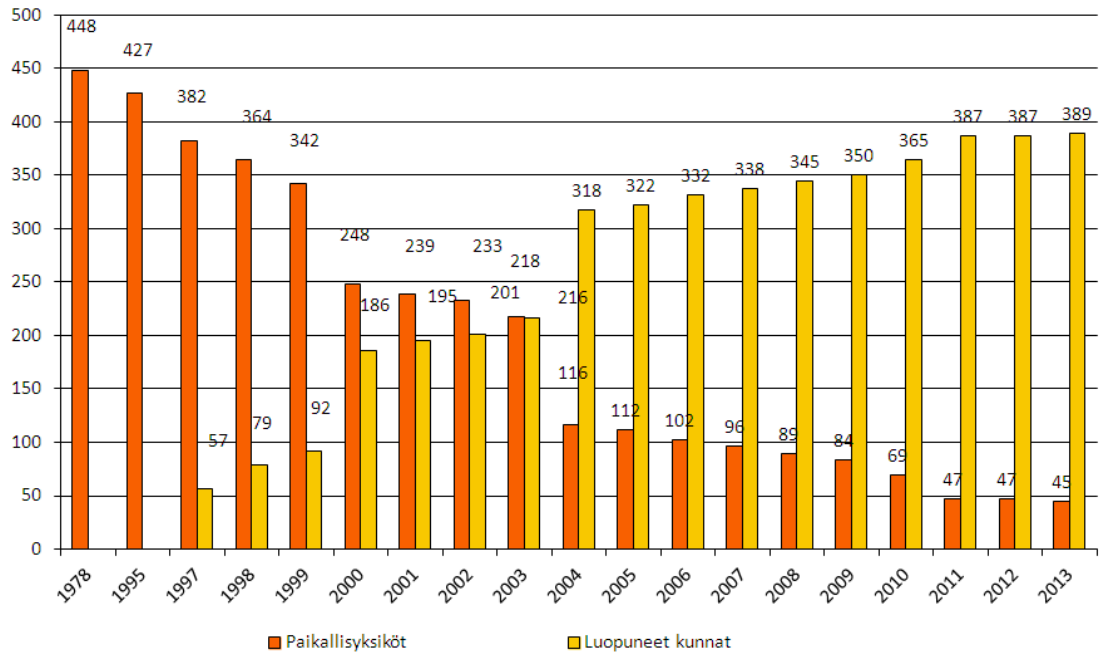
palvelun kustannukset budjettiin varatulla kiinteällä määrärahalla. Tästä johtuen kunnat eivät olleet halukkaita palkkaamaan lomittajia, koska ne olisivat joutuneet maksamaan itse lomittajien palkat, mikäli valtion kiinteä määräraha ei olisi riittänyt. Silloin suurin osa lakisääteisistä lomaoikeuksista jäi toteuttamatta lomittajapulan vuoksi.

Vuonna 1981 lomituksen rahoituksessa tapahtui muutos. Valtion kiinteä määräraha muutettiin arviomäärärahaksi. Se tarkoitti sitä, että valtio korvasi kaikki lomituksesta aiheutuvat kustannukset. Lomittajien lukumäärä kunnissa kasvoi ja vuonna 1991 yrittäjien lomamäärät kasvoivat 22 päivään. Lisäksi 1990-luvulla sosiaalihuolto lakkautettiin, eivätkä lääninhallitukset toimineet lomituksen valtionapuviranomaisina (Henttinen 2010, 85 – 86). 1993 vuodesta lähtien lomitus järjestelmää on kehitetty ja kustannusten vähentämiseen on pyritty toiminnan tehostamisella ja etuuksiin oikeutettuja karsimalla. Kuntaliitto katsoi, että lomitus tulee siirtää pois kuntien vastuulta. Yhtenä syynä tähän oli se, että paikallishallinto oli paikoin pirstoutunut liian pieniin yksikköihin, kun maatalousyrittäjien määrä oli pienentynyt nopeaan tahtiin. Lisäksi lomituspalveluiden tarve oli jakautunut epätasaisesti maan eri osiin (Maatalouslomituksen kehittämistyöryhmän muistio 2001:16). Vuosina 1996 – 2000 lomituspalvelut siirrettiin asteittain Maatalousyrittäjien eläkelaitoksen hoidettavaksi (Henttinen 2010, 86).

Lomitusjärjestelmän alkuvaiheessa vuonna 1978 paikallisyksiköitä Suomessa oli 448 kappaletta (Kuvio 2). Hallinnon uudistusta suunniteltaessa kävi ilmi, että suurin osa kunnista halusi jatkaa lomituspalvelujen toimeenpanoa, kun taas osa kunnista halusi luopua siitä. Kuntien tuli tehdä päätös haluavatko he ottaa tehtävän hoitaakseen Melan kanssa tekemänsä toimeksiantosopimuksen perusteella. Käytäntö on osoittanut, että lomituspalvelut on parhaiten pystytty järjestämään sellaisissa paikallisyksiköissä, joissa lomitettavien päivien määrä on noin 10 000 – 15 000 vuodessa ja palveluja käyttävien maatalousyrittäjien määrä noin 300 – 400. Hallinto- ja työnjohtotehtävien hoitamisen kannalta olisi eduksi, jos yksiköt olisivat niin suuria, että päätoimisia hallintohenkilöitä voisi olla vähintään kolme (Maatalouslomituksen kehittämistyöryhmän muistio, 2001).

Yhdistyneiden alueiden lomittajien on tarkoitus jatkaa työtänsä edelleen omilla lomitusalueillaan. Vuonna 2013 paikallisyksiköitä on Suomessa enää 45 (Paikallisyksikköjen määrän kehitys [Viitattu 29.1.2012]).

Paikallisyksikköjen määrän kehitys

Kuvio 2. Paikallisyksikköjen määrän kehitys. Lähde: Mela

2.2 Maatalousyrittäjien eläkelaitos, Mela

Sosiaali- ja terveysministeriö vastaa lomituspalvelujen johdosta, ohjauksesta sekä valvonnasta. Maatalousyrittäjien eläkelaitoksella on toimeenpano vastuu valtakunnallisesti. Mela vastaa paikallishallinnon järjestämisestä kuntien kanssa tekemillään toimeksiantosopimuksilla. Useat kunnat saattavat hoitaa oman alueen lisäksi useamman muun kunnan aluetta. Näitä yhden tai useamman kunnan alueita kutsutaan paikallisyksiköiksi. Suomessa on 45 lomituspalveluita tuottavaa paikallisyksikköä (Lomituksen hallinto [Viitattu 1.11.2012]).

Maatalousyrittäjien eläkelaitos hoitaa maatalousyrittäjien sosiaaliturvaa. Se tarjoaa viljelijöille, kalastajille, poronhoitajille, metsänomistajille sekä apurahansaajille apua eri elämäntilanteisiin. Mela huolehtii asiakkaittensa lakisääteisistä työeläke-

ja työtapaturmavakuutuksista. Se hoitaa myös vapaa-ajan tapaturmavakuutusta, luopumistukea, ryhmähenkivakuutusta, Mela-sairauspäivärahaa, maatalouslomitusta ja Mela antaa työturvallisuus koulutusta. Eripuolilla Suomea toimii 50 Mela-asiamiestä. Pääkonttorissa henkilökuntaa on 160 ja he auttavat asiakkaita puhelimitse. Mela on asettanut itselleen tavoitteeksi olla Suomen paras asiakkaita palveleva organisaatio (Esittely [Viitattu 27.10.2012]).

Melalla on yhteensä 220 000 asiakasta, joista 78 500 on työelämässä ja 141 700 eläkeläisasiakasta. Etuushakemuksia Melassa käsitellään yli 60 000 vuodessa. Maaseutuelinkeinojen rakennemuutoksen seurauksena kokonaisasiakasmäärä on laskenut noin 3,0 prosentin vuosivauhtia. Maatalousyrittäjien eläke- ja sosiaaliturvajärjestelmä on riippuvainen valtion tuesta. Valtion osuus rahoituksesta on 75 prosenttia. Työiässä olevat eivät pystyisi ilman valtion mukanaoloa maksamaan eläkkeellä olevien maatalousyrittäjien eläkkeitä (Mela lukuina [Viitattu 27.10.2012]).

Melan päätöksentekokoelimityö on sekä asiakkaiden että rahoittajien edustus. Näin taataan asiakkaiden tarpeiden tulevan kuulluksi maaseudun sosiaaliturvaa koskevia päätöksiä tehtäessä. Korkein päättävä elin Melassa on kaksi kertaa vuodessa kokoontuva valtuuskunta. Valtuuskunta koostuu 15 eri henkilöstä, joista 11 edustaa Melan asiakkaita. Lisäksi valtuuskuntaan kuuluu edustajat Maa- ja metsätalousministeriöstä, sosiaali- ja terveysministeriöstä, valtionvarainministeriöstä ja eläketurvakeskuksesta. Valtuusto toimii kolme vuotta kerrallaan (Organisaatio [Viitattu: 27.10.2012]).

Lisäksi Melassa on hallitus, joka päättää linjoista ja valvoo toimintaa. Hallitukseen kuuluu yhdeksän jäsentä, joista viisi edustaa asiakkaita ja loput jäsenet tulevat maa- ja metsätalousministeriöstä, sosiaali- ja terveysministeriöstä, valtionvarainministeriöstä ja eläketurvakeskuksesta. Hallitus kokoontuu keskimäärin kerran kuukaudessa ja toimii kolme vuotta kerrallaan (Organisaatio [Viitattu 27.10.2012]).

2.3 Lomituspalveluetuudet

Maatalousyrittäjä ja hänen perheen jäsenet kuuluvat lomituspalveluiden piiriin kun heillä on pakollinen maatalousyrittäjien eläkelain (MYEL) mukainen vakuutus tai vakuushakemus vireillä Melassa. Maatalousverotuksen piiriin kuuluva maatalousyrittäjä voi saada lomituspalveluita kotieläintalouden ja kasvinviljelyn harjoittamiseen. Maatalousyrittäjän tulee itse osallistua päivittäin yrityksen työtehtäviin, jotta hän voi hakea lomituspalveluita. Osatyökyvyttömyyseläkkeellä, kuntoutustuella olevat tai MYEL:in mukaista osa-aikaeläkettä saavat, joilla pakollinen MYEL – vakuutus jatkuu eläkkeen rinnalla, ovat oikeutettuja lomituspalveluihin (Kenelle [Viitattu 18.10.2012]).

Maatalousyrittäjällä on mahdollisuus saada vuosilomaa ja sijaisapua lomituspalvelulain mukaisesti. Lisäksi yrittäjällä on mahdollista ostaa maksullista lomitusapua. Palveluyksikön kautta maatalousyrittäjä voi saada lomittajan tekemään lomituspalveluihin kuuluvat työt tilallaan. Yrittäjä voi itse valita käyttääkö hän kunnallista lomituspalvelua vai järjestääkö hän lomituksensa itsenäisesti. Itse järjestetyssä lomituksessa kunta maksaa maatalousyrittäjälle korvauksen. Sastamalan paikallisyksikön alueella itsenäisesti lomituksen järjestäviä tiloja on noin 27 kappaletta (Lyhyesti lomituksesta [Viitattu: 29.10.2012]).

2.3.1 Vuosiloma

Vuosilomaoikeus on henkilökohtainen ja sitä voi saada kotieläimiä pitävät maatalousyrittäjät. Vuosilomaa on mahdollista saada kalenterivuotena 26 päivää. Vuosiloman saamisen ehtoina ovat pakollinen MYEL -vakuutus ja päätoiminen maatalouden harjoittaminen. Tilan on kuuluttava maatilatalouden tuloverolain piiriin ja kotieläimiä tilalla on oltava vähintään neljä kotieläinyksikköä.

Tilan kaikkien yrittäjien on pidettävä vuosilomaa 16 päivää samanaikaisesti, kun käytössä on kunnanlomittajia, jos työtehtävät on hoidettavissa yhden täysiaikaisen lomittajan työpanoksella. Kunnan järjestäessä vuosilomitusta siihen saa sisältyä enintään kolme sunnuntaita tai pyhäpäivää. Maatalousyrittäjällä ei ole oikeutta vuosilomaan silloin, jos hän saa täyttä työkyvyttömyyseläkkeen suuruista kuntou-

tustukea. Vuosilomaoikeus päättyy vanhuuseläkkeen alkamiseen. Tilalta käsin harjoitettu yritystoiminta ei evää vuosilomaoikeutta maatalousyrittäjältä, ei myöskään mikään maatalouteen liittyvä tilan ulkopuolinen yritystoiminta eikä opiskelu. Jos hakija harjoittaa maatalousyrittäjän ulkopuolella lisäksi jotain muuta yrittäjien eläkelain vakuutuksen alaista yritystoimintaa tai hänellä on virka- tai työsuhde, hänen päätoimisuutensa määritetään työaikavertailun avulla. Maatalousyrittäjällä on oikeus vuosilomaan, jos hänen maatalouteen käyttämä työaika on vähintään yhtä suuri, kuin muuhun työhön käyttämänsä aika (Vuosiloma [Viitattu 25.2.2013]).

Sastamalan paikallisyksikön alueella vuosilomaan oikeutettuja yrittäjiä vuonna 2011 oli noin 704, heistä vuosilomaoikeutta käytti 697 henkilöä. Vuosilomapäiviä lomitettiin alueella 18 026 päivää ja keskimääräisen lomituspäivän pituus oli tilalla 7,1 tuntia. Samana vuonna naapuri paikallisyksikössä Honkajoella vuosilomaan oikeutettuja maatalousyrittäjiä oli 674 henkilöä, joista 650 käytti vuosilomaansa. Vuosiloma lomituspäiviä Honkajoella vuonna 2011 oli 17 202 päivää ja sen pituus oli noin 7 tuntia. Honkajoen paikallisyksikkö on hieman pienempi yrittäjämäärältään, kuin Sastamalan paikallisyksikkö. Koko Suomessa vuosilomaa käyttäneitä yrittäjiä oli 24 637 henkilöä, vuosilomapäiviä vuonna 2011 lomitettiin 628 391 päivää (Lomitustilastot [Viitattu 21.11.2012]).

2.3.2 Sijaisapu

Sijaisapua voidaan myöntää maatalousyrittäjälle silloin, kun hän itse on estynyt hoitamaan työtehtäviään väliaikaisesti. Sijaisapua voi saada päätoimisen kotieläin-tilan lisäksi myös kasvinviljelytila ja sivutoiminen maatalousyrittäjä. Sijaisavun piiriin kuuluvat kaikki pakollisesti MYEL -vakuutetut, jotka työskentelevät tilalla säännöllisesti. Sijaisapua myönnetään erillisiin tarpeisiin, jotka ovat lueteltuna lomituspäivälaissa, kuitenkin sitä käytetään eniten tapaturman tai sairauden aiheuttamaan työkyvyttömyyteen ja perhevapaisiin. Sijaisavun tarve tulee olla aina tilapäinen. Sijaisapua ei voida myöntää, ellei maatalousyrittäjä pysty sairausloman tai kuntoutuksen jälkeen palaamaan maatalousyrittäjän tehtäviin. Oikeus sijaisapuun päättyy maatalousyrittäjällä, kun hän saa vanhuuseläkettä, hänelle myönnetään

työkyvyttömyyseläke tai työkyvyttömyyseläke toistaiseksi (Sijaisapu [Viitattu: 18.10.2012]).

Sijaisavun edellytyksenä on, että maatalousyrittäjä on sijaisavun tarpeen alkaessa tehnyt säännöllisesti tilan töitä ja hänen työpanoksensa tilalla on merkittävä. Sijaisavun saaminen merkitsee myös aina avun tarvetta. Tämä merkitsee sitä, ettei tilalla pystytä hoitamaan töitä yrityksen sisäisin järjestelyin. Kotitalalla sijaisapuloittajana voi toimia myös perheenjäsen, jos hänellä itsellään ei ole sijaisapuoikeutta samalle tilalle. Tilan ulkopuolinen ansiotyö ei estä sijaisavun saamista, jos yrittäjän tehtäväosuus on merkittävä tai työtehtävää ei voida siirtää myöhemmäksi (Sijaisapu [Viitattu: 29.10.2012]).

Sijaisavusta peritään aina maksu. Mela ilmoittaa vakuutetuille kunkin henkilökoh-
taisen sijaisapumaksun suuruuden. Sijaisapumaksu lasketaan siten, että tunti-
maksu on yksi euro+1/5000 sijaisavun alkamisvuoden alussa voimassa olevasta
MYEL -työtulosta. Sijaisapumaksua voidaan korottaa 50 prosentilla, jos maatalo-
usyrittäjällä on sijaisavun alkaessa työ- tai virkasuhde, tai hänellä on yrittäjien elä-
kelain mukainen vakuutus. Sijaisapumaksua korotetaan silloinkin 50 prosentilla,
kun apua annetaan alle kolmevuotiaan lapsen kotona tapahtuvaan hoitoon. Kelan
maksamalta äitiyspäiväraha- ja vanhempainraha-kaudelta sijaisapumaksua alennetaan 50 prosentilla.
Vanhempainraha-kaudelta ei saa alennusta (Sijaisapumaksu [Viitattu 18.10.2012]).

Sijaisapua Sastamalan paikallisyksikössä vuonna 2011 käytti noin 328 yrittäjää,
päiviä kertyi vuodelle 12 195. Honkajoen paikallisyksikössä sijaisavun tarvitsevia
yrittäjiä oli hieman vähemmän, heitä oli samaisena vuotena 243 yrittäjää. Si-
jaisapupäiviä Honkajoella järjestettiin yhteensä 10 373 päivää. Koko Suomen si-
jaisapua käyttäneiden yrittäjien määrä on 10 179 henkilöä vuonna 2011. Si-
jaisapupäiviä koko vuodelle kertyi 439 507 päivää (Lomitustilastot [Viitattu
21.11.2012]).

2.3.3 Maksullinen lomitus

Vuosiloman ja sijaisavun lisäksi maatalousyrittäjä on oikeutettu käyttämään mak-
sullista lomitusta. Tätä lomitustuotoa voidaan käyttää muihinkin kuin maatalous-

yrittäjien toimintaan liittyviin töihin. Lisätunteja voidaan käyttää lomituspäivän jatkona tai kiireapuna. Sellaisia töitä ei saa lomittajalla teettää, joihin hänen ammattitaitonsa ei riitä tai työtehtävä aiheuttaa työturvallisuuden kannalta vaaraa (Maksullinen lomitusta [Viitattu 18.10.2012]).

Vuosilomaan oikeutetuilla maatalousyrittäjillä on mahdollisuus saada maksullista lomitusta tuettuun hintaan 120 tuntia vuodessa. Maksun suuruus on sidottu lomittajien palkkatasoon vastaten noin puolta lomittajan peruspalkasta. Vuonna 2012 tuetun maksullisen työtunti hinta on 10,99 € ja jotkut kunnat tukevat tunteja vielä erilliskorvauksilla (Maksullinen lomitusta [Viitattu 18.10.2012]).

Sastamalassa kunta osallistuu 20 tunnin osalta erilliskorvauksella, joka on 3,40 €/tunti, tällöin viljelijän osuus on 7,59 €/tunti. Nokian kunta osallistuu samalla tavalla 16 tunnin osalta. Lomituspalvelumaksut voidaan vähentää verotuksessa (Sastamalan lomituspalvelut 2012). Maksullisen lomituksen ehtona on, että paikallisyksiköllä on lomittajia vapaina tai käytössä on lomituspalveluyrittäjä. Maksullista lomitusta voi saada kaikkina viikonpäivinä, myös pyhäpäivisin. Ylitöiden teettäminen on kuitenkin kiellettyä (Maksullinen lomitusta [Viitattu 18.10.2012]).

Täysin maksullista lomitusta voivat saada muutkin, kuin lomituspalveluihin oikeutetut maatalousyrittäjät (Maksullinen lomitusta [Viitattu 18.10.2012]). Koko Suomessa tuettua maksullista lomitusta vuonna 2011 käyttivät noin 12 460 maatalousyrittäjää, lisäksi täysin maksullista lomitusta käyttivät 664 yrittäjää. Sastamalan paikallisyksikkö järjesti 379 yrittäjälle tuettua maksullista vuonna 2011. Täysin maksullinen lomitusta ei ole vielä kovin suosittua, sillä sitä käytti viime vuonna noin 36 maatalousyrittäjää. Honkajoen paikallisyksikön alueella tuettu maksullinen ja täysin maksullinen on vielä vähemmän käytettyä, kuin Sastamalan paikallisyksikössä. Tuettua maksullista järjestettiin vuonna 2011 228 maatalousyrittäjälle ja täysin maksullista lomitusta käytti vain 10 yrittäjää (Lomitustilastot [Viitattu 21.11.2012]).

3 LOMITUKSEN TÄRKEYS MAATALOUSYRITTÄJÄLLE

3.1 Maatalouden muutokset

Suomessa oli 61 584 maatilaa vuonna 2011. Edellisestä vuodesta eli 2010 tilojen määrä väheni 1200. Suomalaisten maatilojen keskimääräinen peltoala on 37,4 hehtaaria. 2000 luvun alussa Suomessa oli maatiloja 79 783 kappaletta. Tilojen määrän väheneminen on 2000 luvulla ollut maltillisempaa, kuin 1990 luvun alussa tai EU-jäsenyyden tultua voimaan. Vuosien 1990 ja 2000 välisenä aikana noin 50 000 tilaa on lopettanut toimintansa. Erityisesti kotieläintilojen määrä on pudonnut. Vaikka tilojen määrä on Suomessa vähentynyt, toisaalta maatilojen yksikkö-koko on kasvanut. Keskimääräinen peltopinta-ala on noussut yhdeksällä hehtaarilla vuodesta 2000 (Maatilojen rakenne [Viitattu 29.1.2013]).

Lypsylehmiä tilaa kohden vuonna 2012 oli 27,9. Suomessa yli 100 lypsylehmätiloja on reilut 200 kappaletta. Siipikarjan ja lampaiden lukumäärät ovat kasvaneet vuodesta 2011. Sikojen lukumäärä on toisaalta laskenut. Siipikarjaa oli noin 10,8 miljoonaa eläintä 1160 tilalla. Lampaita oli noin 130 000 eläintä 1470 tilalla. Emakoiden lukumäärä väheni edellisvuodesta seitsemällä prosentilla. Sikoja koko maassa oli noin 1,29 miljoonaa (Kotieläinten lukumäärä [Viitattu 29.1.2013]).

Maatalouden jatkuvasta rakennekehityksestä huolimatta maatalous on yhä edelleen paljon työvoimavaltaista. Maatalouden koneellistuminen on vuosien aikana vähentänyt huomattavasti maataloustöiden fyysistä kuormittavuutta. Koneellistamisen ja automatisoinnin seurauksena työnkuva on muuttunut suorittajasta paljolti työn valvojaksi (Kaila & Tuure, 2007).

Maatilan tuotantotöiden määrä riippuu hyvin paljon tuotantosuunnasta ja tuotannon laajuudesta. Kannattavuuskirjanpitoaineiston mukaan suurin vuotuinen kokonaistyömäärä päätoimisista maatalousyrityksistä on maidontuottajilla. Vuonna 2011 maidontuotantotilalla tehtiin noin 3910 työtuntia per tila. Viljanviljelytiloilla vuotuinen kokonaistyömäärä vastaavasti saman vuonna oli 920 työtuntia (Taloustohtori [Viitattu 30.1.2013]). Tilakoon ja tuotantosuunnan lisäksi työmäärään vaikuttavat tilan pinta-ala ja tuotannon voimaperäisyys. Maatilan suunnittelu- ja johtotöiden

työmääriä ei ole koskaan tutkittu yhtä tarkkaan, kuin varsinaisia tuotantotöitä. Suunnittelu- ja johtotöihin käytetty aika vaihtelee paljon eri tilojen välillä. Samankaltaisten tilojen Työmäärien vaihtelut välillä johtuvat pääasiassa viljelijästä ja hänen tavoistaan johtaa yritystä. Maatilan tuotantoon liittyvät muut työt ovat muun muassa koneiden ja laitteiden-, tuotantorakennusten-, peltojen ja peltoteiden kunnossapitoa ja tuotantorakennusten lämmitystä (Kaila & Tuure, 2007).

Kannattavuuskirjanpidon mukaan taselaskelmassa vuonna 2011 viljelyalaa oli 54,1 hehtaaria ja eläinyksiköitä 27,2. Omaa pääomaa saatiin kirjattua 298 300 euroa ja velkaa yhteensä 102 200 euroa. Vuonna 2005 viljelyala oli 48,2 hehtaaria ja eläinyksiköitä 27,3, tällöin omaa pääomaa saatiin 215 600 euroa ja velkaa yhteensä oli 74 400 euroa. Oma pääoma on noussut kirjanpidon mukaan vuosi vuodelta, myös velan määrä on ollut noususuunnassa (Taloustohtori [Viitattu 1.2.2013]).

3.2 Työturvallisuus

Maatalous on edelleen yksi vaarallisimmista ammattialoista. Tapaturmien lukumäärä on suuri ja tapaturmat ovat vakavampia, kuin muilla toimialoilla keskimäärin. Työtapaturmalaisissa (608/1948.) tapaturmalla tarkoitetaan ruumiinvammaa, jonka työntekijä on kohdannut työssä, työstä johtuvissa olosuhteissa, työpaikalla tai työpaikkaan kuuluvalla alueella, tapaturma sattuu matkalla työpaikalle tai päinvastoin, tai ihminen on työnantajansa asioilla. Maataloudessa työtapaturmien määrää on voitu seurata vuodesta 1982 lähtien maatalouden tapaturmavakuutuslain (MATA) tultua voimaan (Rautiainen & Kivikoski 1992, 161). Vuonna 2011 tapaturmia työtehtävissä tapahtui yhteensä 4313, eniten tapaturmia sattui karjanhoitotöissä noin 1784 tapaturmaa. Toisena tilastossa tapaturmia aiheutti muuta maatalouden työtä vastaavat tehtävät 1176 tapaturmaa. Vuonna 2010 tapaturmien määrä oli suurempi, silloin tilastoitiin 4512 tapaturmaa ja peräti 1953 työtapaturmaa tuli karjanhoitotöistä (MATA – Vahingot [Viitattu 22.11.2012]).

Työturvallisuus maatiloilla rakentuu kokonaisuuden hallinnasta: suunnittelusta, vuorovaikutuksesta, turvallisista valinnoista, riskienhallinnasta, seurannasta ja omasta jaksamisesta (Kallioniemi 2009, 3). Tilalla tehdään varasuunnitelmia ja selviytymiskeinoja mahdollisille onnettomuuksille. Riskienhallinnassa maatilalla

korjataan ja poistetaan vaaroja, jos tilalla huomataan puutteita. Tilalle hankitaan turvallisia laitteita, koneita, suojia ja menetelmiä. Työntekijät sopivat yhdessä työturvallisuuteen liittyvistä tavoitteista ja hallinnasta. Tällöin syntyy yhteisymmärrys ja jokainen voi ladata oman panostuksensa työturvallisuuden parantamiseksi tilalla (Kallioniemi 2009,13).

Maataloustöissä terveysvaarat riippuvat tuotantosuunnasta ja tilalla käytetyistä työmenetelmistä. Esimerkiksi kanaloissa ja sikaloissa on enemmän pölyä ja kaa-suja kuin navetoissa. Toisaalta navetoissa joudutaan käsittelemään enemmän pe-su- ja desinfiointiaineita (Eskola, Louhelainen & Pyykkönen 2005, 32).

Työt, työolot ja työhön käytettävä aika voivat vaihdella huomattavasti eri tilojen välillä, vaikka tilat olisivat kooltaan ja tuotantosuunnaltaan samanlaisia (Sinisalo 2007, 12). Työhön voi sisältyä monenlaisia tehtäviä, kuten rakennustöitä, koneiden korjausta, eläinten hoitoa, metsätöitä ja kasvinviljelyä. Erilaisten työvaiheiden kesken eroja työturvallisuudessa on paljon, jotkut työtehtävät voivat sisältää paljon riskejä, toiset työt taas huomattavasti vähemmän. Maataloudessa joudutaan työskentelemään myös hyvin erilaisissa työoloissa. Pölyä vapautuu runsaasti kun käsitellään heinää, rehuviljaa tai kuivikkeita ja eläinten ihosta erittyy hilsettä. Nämä voivat aiheuttaa hengitystie- tai ihoallergioita (Sinisalo 2007, 13). Lisäksi tärinä, heikko tai häikäisevä valaistus ja huono ilmanvaihto haittaavat työssä. Maatilalla voi altistua myös monille eri kemikaaleille. Työssä käsitellään torjunta-, säilöntä- ja puhdistusaineita, huolimattomasti käytettynä nämä voivat aiheuttaa vakavia sairauksia (Sinisalo 2007, 13).

Tuotanto- ja työtiloissa siisteys ja tavaroiden järjestyksessä pitäminen lisää työturvallisuutta samalla vähentäen tapaturmavaaroja. Hyvä järjestys luo omalta osaltaan edellytyksiä asioiden hallinnalle ja työn sujumiselle, kun tarvittavat työvälineet löytyvät kohtuujassa (Kallioniemi 2009, 16). Yleinen ongelma tiloilla ovat väliaikaiset ratkaisut. Kun jokin työ on tehtävä, niin se voidaan tehdä niillä tarvikkeilla, joita tilalla sattuu sillä hetkellä olemaan ja monesti ajatellaan, että ”tehdään se sitten paremmalla ajalla uudestaan”. Väliaikaisratkaisuilla on kuitenkin taipumus unohtua ja ne saattavat jäädä pysyviksi. Kerran tehtyä ratkaisua ei ryhdytä helposti uudestaan työstämään, vaikka se on todettu huonoksi ja heikoksi (Mattila, Kaustell, Rautiainen ym. 2010).

Tapaturma-alttiuteen vaikuttaa mm. ikä. Nuorille ja vanhoille miehille tapaturmia sattuu runsaasti. Nuorilla taito työhön ja kokemattomuus voivat olla riittämättömiä tehtävään työhön. Ikääntyneiden työntekijöiden reaktiokyky ja fyysinen kunto saatavat olla alentuneet (Sinisalo 2007, 12). Ikä vaikuttaa myös tapaturmien seurauksiin, vanhana parantuminen on hitaampaa. Pitkään työkyvyttömyyteen johtavia tapaturmia sattuu enemmän vanhemmilla, kuin nuorilla (Rautiainen & Kivikoski 1992, 161). Muita tapaturma-alttiuteen vaikuttavia tekijöitä on reaktioaika, työkokemus, asenne, mielentila, kunto ja kiire. Ihminen pystyy yleensä työskentelemään riittävän varovaisesti kokemuksensa, tietonsa ja arviointikykyensä perusteella. Kuitenkin nämä kyvyt ovat rajallisia, ja virheitä sattuu. Unohdus, väsymys, piittaamattomuus, ajatuksissa oleminen tai laskelmoitu riskinotto voivat johtaa tapaturmaan (Rautiainen & Kivikoski 1992, 163).

Lypsyn ja eläintensiirron yhteydessä sattuu kappalemääräisesti eniten tapaturmia. Kasvinviljelyssä työjaksot riippuvat sääoloista. Suotuisilla ilmoilla työpäivät venyvät helposti liian pitkiksi ja väsymys lisää tapaturmariskiä. Kun verrataan, missä työvaiheissa naisille ja miehille sattuu tapaturmia maatiloilla, todetaan, että naisille eniten työtapaturmia sattuu karjanhoitotöissä, kun taas miehille eniten tapaturmia tulee koneiden, laitteiden ja välineiden asennuksessa, huollossa ja korjauksessa sekä rakennusten korjauksissa ja kunnossapidoissa (Kallioniemi 2009, 7).

Vuosina 2001 – 2010 maatalousyrittäjille sattui yhteensä 69 kuolemaan johtanutta työpaikkatapaturmaa. Vuonna 2010 kuolemaan johti yhteensä kuusi tapaturmaa, heistä viisi oli miestä ja yksi oli nainen. Ainoastaan kolme naista on kuollut tapaturmaisesti vuosina 2000 – 2010. Tilastokeskuksen mukaan kuoleman riski työpaikalla on alentunut 12 prosenttia vuosina 2001 – 2010. Kuolemaan johtaneiden tapaturmien vähenemisenä pidetään yhtenä syynä maatalousyrittäjien lukumäärässä tapahtunutta muutosta (Yrittäjien työtapaturmat [Viitattu 13.3.2013]).

Vuonna 2012 työajan tapaturmien vammoja oli haavoja ja pinnallisia vammoja 1906 kappaletta ja toisena tilastossa on sijoiltaan menot, nyrjähdykset ja venähdykset 1694 kappaletta (MATA – Vahingot [Viitattu 18.2.2013]). Hyvällä ja tarkalla suunnittelulla pystytään vähentämään kiirettä ja väsymystä, kun työmäärä on kohtuullinen tilan turvallisuusasioiden järjestämiseen jää paremmin aikaa ja voimia (Karttunen 2005, 12).

3.3 Työterveyshuolto

Maatalousyrittäjien työterveyshuoltoon voi liittyä 18 – 67 ikäinen maatalousyrittäjieneläkelain mukaisesti vakuutettu viljelijä, metsätilallinen, poronhoitaja tai kalastaja. Liittyminen tapahtuu lomakkeella, joka jätetään oman kunnan terveystieteeseen tai yksityiselle lääkäriasemalle. Liittyminen työterveyshuoltoon tapahtuu heti sinä päivänä, kun lomake on jätetty, palvelun tuottajat ilmoittavat Melaan työterveydenhuoltoon liittymisestä (Liittyminen, työterveyshuolto [Viitattu 23.11.2012]).

Palvelut, jotka kuuluvat työterveyshuoltoon ovat tilakäynti, terveystarkastukset ja sairaanhoito. Tilakäynnillä haastatellaan yrittäjää ja tutustutaan työoloihin ja kuormittavuuteen, lisäksi arvioidaan mahdollisia tapaturmariskejä. Tilakäynneillä mukana on työterveyshoitaja, maatalouden asiantuntija ja usein myös työfysioterapeutti sekä työterveyslääkäri. Työterveyshuolto antaa ohjeita ja neuvoja kuinka itse voi parantaa työn terveellisyyttä ja turvallisuutta, sekä opastaa ensiapuvälineiden käytössä ja koulutuksen hankkimisessa. Tilakäynti tehdään jokaiselle työterveyshuoltoon liittyneille ja se uusitaan neljän vuoden välein. Tarvittaessa se voidaan tehdä useamminkin, jos työ olosuhteet tilalla muuttuvat (Palvelut, työterveyshuolto [Viitattu 23.11.2012]).

Terveystarkastukset tehdään noin kahden vuoden välein. Siinä terveydenhoitaja tekee perusterveyden kartoituksen; mm. haastattelu, pituus, paino, painoindeksi, verenpaine, kuulo, näkö, keuhkojen toimintaa mittaava tutkimus, rokotukset ja tarvittavat laboratorio tutkimukset. Työterveyslääkärille ohjataan siinä tapauksessa, jos on ilmennyt työperäiseen sairauteen viittaavia oireita, työkykyyn vaikuttavia sairauksia, erityinen vaara sairastua työssä tai asiakas tarvitsee kuntoutusarvioinnin. Liittyneellä henkilöllä on myös mahdollisuus saada yleislääkäritasoiset sairaanhoitopalvelut työterveyshuollosta, jos on sopinut ennalta ehkäisevästä työterveyshuollosta. Tässä suuri etu on se, että työterveyshuollon ammattilaiset osaavat heti arvioida työn osuutta sairastumiseen ja mahdollisen sairasloman pituus osataan mitoittaa työn vaativuuden mukaan. Työterveyshuollon kautta voi päästä myös kuntoutukseen (Palvelut, työterveyshuolto [Viitattu 23.11.2012]).

Työterveyshuollon kustannukset maatalousyrittäjälle on noin 50 – 100 € vuodessa. Korvauksen suuruudessa ei ole eroa onko ottanut palvelut yksityiseltä tai kunnalli-

selta sektorilta. Korvattavilla kustannuksilla on kuitenkin vuotuinen enimmäismäärä. Viljelijä pystyy itse seuraamaan Kelan asiointipalveluista kuinka paljon kustannuksia on kertynyt vuoden ajalta ja kuinka paljon korvauksia on maksettu. Palvelusta näkee myös sen, kuinka paljon korvausrahaa on jäljellä. Ennaltaehkäisevistä työterveyshuollon kustannuksista Kela korvaa maatalousyrittäjälle 60 prosenttia. Lisäksi valtio osallistuu tilakäynnin kustannuksiin. Tilakäynti on maksuton yrittäjäkohtaiseen vuotuisen enimmäismäärään asti. Sairaanhoidon kustannuksista Kela avustaa 50 prosentilla, tämä kuitenkin edellyttää sopimusta ennalta ehkäisevästä terveydenhuollosta. Sopiessaan työterveyshuollon palveluista yrittäjä saa työajan MATA -maksuun 20 prosentin alennuksen. Yrittäjän maksamat osuudet terveydenhuollosta voidaan vähentää verotuksessa (Kustannukset, työterveyshuolto [Viitattu 23.11.2012]).

3.4 Työhyvinvointi

Hyvinvoinnin näkökulmalta tärkeitä voimavaroja ovat fyysinen, psyykinen ja sosiaalinen hyvinvointi. Tärkeitä menestymisen ja selviytymisen perusteita ovat omien voimavarojensa tunteminen sekä sosiaaliset suhteet niin yhteistyöverkostona kuin tukiverkkona. Kyky tulla toimeen itsensä, läheistensä ja yhteistyökumppaneiden kanssa antavat vankan pohjan menestyä myös taloudellisesti (Yliselä 2009, 3).

Maatilan tärkeimpiä voimavaroja ovat viljelijän ammattitaito ja työkyky. Karjanhoitotyöt muodostavat lypsykarjatilojen vuosittaisesta kokonaistyömäärästä noin 70 prosenttia. Myös muuta nautakarjataloutta harjoittavilla sekä sikataloutta harjoittavilla tiloilla yli puolet kokonaistyömäärästä on karjanhoitotyitä. Kotieläintiloilla maataloustöihin käytetty työaika on noin 90 prosenttia kokonaistyöajasta. Viljatiloilta reilu neljännes työajasta käytetään muun yritystoiminnan töihin (Kaila & Tuure, 2007). Työ on sitovaa ja tapaturmille sekä ammattitaudeille altistavaa (Karttunen 2003, 10). Työn sitovuutta ei vähennä myöskään se, että yleensä maatilalla työpaikka on samalla koti ja asuinympäristö. Työn ja vapaa-ajan välinen ero hämärtyy tällöin hyvin helposti (Karttunen 2003, 10).

Maatiloilla usein yksi henkilö vastaa useista tai kaikista tehtävistä. Maatilayrittäjä joutuu elämään monenlaisten paineiden alla, se vaatii vahvaa henkistä kanttia

tehdä päätöksiä ja myös vastata niistä, vaikka niiden seurauksista ei koskaan voi olla täysin varma (Yliselä 2009, 8). Ihmisen hyvinvointiin vaikuttaa huomattavasti sosiaalinen työympäristö. Kun ihmissuhteet ovat kunnossa, ihminen voi luottaa saavansa apua ongelma tilanteissa ja hän tuntee itsensä hyväksytyksi (Kallioniemi 2009, 65). Maatilayrittäjän on hyvä välillä pohtia vastaako arjen työskentely ja toimiminen sitä, mitä asioita itse pitää tärkeinä. Jos tilanne ei vastaa omia käsityksiä haluamastaan, niin silloin on syytä suunnitella omaa toimintaa uudelleen pienin askelin. Ahkera työnteko ei uuvuta, jos siitä ei tule riippuvaiseksi ja osaa ottaa välillä myös rennosti. Maatilayrittäjän kannattaa olla uskollinen kaikille elämän kulmakiville yhtä aikaa: läheisille ihmisille, työlle ja itsensä huolenpidolle. Silloin voi keskittyä siihen, mikä juuri silloin on käsillä (Jabe 2010, 46).

3.5 Fyysinen hyvinvointi

Ihmisen fyysinen hyvinvointi lähtee terveellisistä elämäntavoista. Oma terveys on tärkeä yrittäjän jaksamisen kannalta ja tätä kannattaa vaalia. Terveysteen vaikuttavia tekijöitä ovat monipuolinen ja tasapainoinen ravinto, kuntoa ylläpitävä liikunta ja riittävä lepo (Kinnunen & Pethman 2009, 35 – 36). Maatalousyrittäjänaisista 57 % ja – miehistä 63 % on ylipainoisia. Monipuolinen ja terveellinen ruokavalio ja viikoittainen liikunta ehkäisevät tehokkaasti lihavuutta ja 2 tyypin diabetesta. Säännöllinen ruokarytmi noin 3 – 4 tunnin välein nautitut ateriat ovat terveellisen ruokavalion perusta. Liian pitkät ateriavälit laskevat verensokeria ja tämä vaikuttaa alentavasti ihmisen huomiokykyyn, tällöin vaarana on altistua tapaturmariskeille. Riittävästä nesteen nauttimisesta on myös pidettävä joka päivä huolta, ettei nestehukka pääse yllättämään (Kinnunen & Pethman 2009, 38 – 39). Alkoholia ja tupakkaa maatalousyrittäjät käyttävät harvemmin, kuin suomalaiset työssäkäyvät yleensä. Kohtuudella käytettynä alkoholi on sallittavaa, mutta haitat tulee tiedostaa. Jo kohtuudellakin nautittu alkoholi voi aiheuttaa uni ongelmia ja lihomista. Liialla alkoholin käytöllä on jo selkeästi vakavampia vaikutuksia, kuten isojen ja pikku-aivojen rappeutumista, rytmihäiriöitä, verenpaineen kohoamista ja se lisää tapaturmariskiä (Alkoholi, Päihdelinkki [Viitattu 13.11.2012]).

Maatalousyrittäjät eivät aina katso tarpeelliseksi harrastaa vapaa-ajallaan liikuntaa, koska luullaan, että raskas ruumiillinen työ maatilalla riittää ylläpitämään fyysistä kuntoa. Maataloustyöt ovat hyvin usein luonteeltaan toistotyötä, tällöin se kuormittaa yksipuolisesti samoja lihasryhmiä. Tällöin vaarana on tuki- ja liikuntaelinten ylikuormitus ja erilaiset rasitusvammat (Kallioniemi 2009, 55). Vapaa-ajan liikunta on kuitenkin erityisen tärkeässä asemassa, sillä se kehittää lihaskuntaa raskasta fyysistä työtä paremmin, lisäksi se vahvistaa sydän- ja verenkiertoelimistöä (Kinnunen 2009, 49).

Näiden lisäksi on muistettava riittävä lepo. Riittävää unta kannattaa vaalia, sillä se lisää elämän hyvinvointia. Nukkuminen poistaa aivojen väsymistä, tukee muistia sekä oppimista. Lepo pitää yllä myös henkistä ja fyysistä terveyttä. Unen määrä on jokaiselle yksilöllinen, johon myös ikä vaikuttaa (Kallioniemi 2009, 60). Aikuinen tarvitsee unta noin kahdeksan tuntia vuorokaudessa. Säännöllinen päivärytmi ja riittävä unen määrä on hyvä tavoite jokaiselle. Univaje on työturvallisuudelle suuri riskitekijä, väsyneenä virheitä sattuu ihmiselle enemmän ja onnettomuusriski näin ollen kasvaa (Kinnunen 2009, 49). Lisäksi ihmisen työskentelynopeus hidastuu, kömpelyys lisääntyy sekä mieliala ja älyllinen suoriutuminen heikkenevät. Unen määrän väheneminen aiheuttaa myös sen, että ihmisen vastustuskyky alenee ja normaali hormonitoiminta vähenee. Jokainen voi edistää hyvää unta noudattamalla terveellisiä elämäntapoja. Liikunta, terveellinen ja monipuolinen ravinto sekä toimivat ihmissuhteet lisäävät hyvinvointia ja parantavat unen laatua. Alkoholin on todettu olevan huono unilääke, sillä se saattaa lisätä unen katkonaisuutta, hikoilua ja painajaisia. Myös raskaita ruokailuja ja runsasta juomista kannattaa välttää ennen nukkumaan menoa (Kallioniemi 2009, 61).

3.6 Psyykkinen hyvinvointi

Maatilayrityksiä kehitetään yleensä joko tehostamalla, laajentamalla tai monipuolistamalla tuotantoa. Usein mietitään myös tuotannon alasajoa ja tilan ulkopuolelle työllistymistä. Tällaisissa muutoksissa on taloudellisten ja muiden toimintaedellytysten lisäksi otettava huomioon ihminen itse. Maatilayrittäjän henkiseen hyvinvointiin vaikuttavat monin tavoin esimerkiksi työn sisältö, ammattitaito ja työyhteisö

(Pirkkalainen & Yliselä 2009, 25). Työkykyä vahvistaa, kun työtehtävä koetaan mielekkääksi ja se on sopivan haasteellinen.

Jos työ on pakollinen osa elämää eikä se vastaa omia odotuksia, se heikentää työkykyä ja hyvinvointia. Silloin tällöin on hyvä pysähtyä miettimään omia arvoja, motivaatiota, asenteita, työtyytyväisyyttä ja ammattitaitoa sekä niiden vaikutusta hyvinvointiin (Pirkkalainen 2009, 25).

Suurena työympäristön riskitekijänä pidetään huonoa henkistä hyvinvointia. Euroopan unionin alueella arvioidaan stressin olevan toiseksi yleisin työterveysongelma heti tuki- ja liikuntaelinsairauksien jälkeen (Kallioniemi 2009, 63). Stressi vaikuttaa koko ihmiseen; käyttäytymiseen, hyvinvointiin, ja kehon reaktioihin. Lyhyellä aikavälillä stressihormonit ovat ihmiselle hyödyksi, mutta pitkään jatkunut stressitila aiheuttaa melkoisesti terveysriskejä. Positiivisella stressillä tarkoitetaan työniloa. Tätä tuntee, kun edellytetään aktiivisuutta, työtehtävä on mieleinen ja sopivan haasteellinen. Toisena ääripäänä on se, että ihminen ei viihdy työssään, työ on pakkotahtista, työtehtävälle ei ole tarpeeksi aikaa tai työ on yksitoikkoista, silloin hänen stressitasonsa nousee (Jabe 2010, 64).

Moni yrittäjä tuntee sen ongelman, että vuorokaudessa on rajallinen määrä tunteja. Työpäivästä ja töistä selviytymiselle on kuitenkin hyviä neuvoja, kuten laittaa asioita tärkeysjärjestykseen ja laittaa tärkeille toimille aika tavoitteet, jakaa suuret kokonaisuudet pienempiin osiin ja erittäin tärkeää on myös muistaa, että joskus töille voi sanoa ei (Kallioniemi 2009, 67). Maatiloilla työn määrä on toisinaan ongelma. Inhimillinen ja järkevä enimmäismäärä työtunneille on 48 - 50 tuntia viikkoa kohti. Ensimmäisiä stressin oireita ovat nukahtamisvaikeudet ja katkonainen uni (Kallioniemi 2009, 61). Stressin edetessä ihmisen normaali käyttäytyminen alkaa muuttua ja stressin oireet näkyvät jo ulospäin. Hyvin stressaantunut ihminen ei tunne iloa eikä surua, myös erilaiset asiat ja ihmiset alkavat ärsyttää. Muita stressin oireita ovat esimerkiksi: hikoilu, vatsavaivat, korkea verenpaine, niska- ja hartiasäryt ja allergiset reaktiot. Jos tällaisia ongelmia ilmenee itsessä tai työyhteisössä tulee niihin puuttua heti, muuten tilanne ehtii vain pahentua (Jabe 2010, 65 – 66).

Jotta vuosittaista työmäärää voitaisiin hallita maatilalla, on monia hyviä vaihtoehtoja saada apuvoimaa. Urakoitsijoiden määrä on lisääntynyt merkittävästi Suomessa viime aikoina. Urakoitsijan voi palkata tekemään esimerkiksi säilörehunkorjuuta, kasvinsuojeluruiskutuksia, lannan ajoa tai viljan puintia. Naapuritilojen välistä yhteistyötä kannattaa myös hyödyntää, jos tällainen on mahdollista. Koneyhteistyöllä voidaan tehdä kausitöitä yhdessä yhteisillä koneilla. Tilayhteistyöllä edistetään myös sosiaalisten suhteiden ylläpitoa ja henkistä hyvinvointia. Lisäksi yhteistyöllä parannetaan työturvallisuutta, kun sesonkitöitä ei tehdä yksin väsyneenä (Karttunen 2003, 13). Lomituspalveluiden tarjoama maksullinen lomitus on myös hyvä apu sesonkiaikoina.

Ihmisen hyvinvointiin vaikuttaa huomattavan paljon oma henkilökohtainen elämäntilanne, suhteet läheisiin ja kyky käsitellä vaikeuksia (Lehtonen & Yliselä 2009, 12). Perheen ja lähipiirin ihmissuhteet merkitsevät enemmän, kuin monessa muussa yrityksessä. Vuorovaikutuksen kautta kuulumme yhteisöön, joka vaikuttaa käyttäytymiseemme ja yritystoimintaamme. Etenkin vaikeissa elämäntilanteissa ihminen tarvitsee ympärilleen läheisiä. Maatalousyrittäjä hyötyy laajasta ihmissuhdeverkostosta myös liiketaloudellisesti, kuten uusien ideoiden ja näkökulmien myötä. Ihmissuhteet eivät ole itsestään selvyyksiä, vaan ne vaativat huolenpitoa. Hyvään ihmissuhteeseen kuuluu keskinäinen kunnioitus, luottamus ja toisen kuunteleminen. Arkielämän menossa perhe-elämää aletaan helposti pitää liian itsestäänselvytenä. Kun aikaa ei koskaan ole, voi vieraantua niin ystävistä kuin puolisoistaankin, jolloin syntyy väärinkäsityksiä, pettymyksiä ja tyytymättömyyttä (Kun kotipesä on myös työpaikka [Viitattu 25.11.2012]). Parisuhde ja muut ihmissuhteet ovat tahdon asia. Jos ihmisellä riittää halua ja tahtoa toimia parhain päin, niin ihmissuhteet saadaan kestämaan. Parisuhde pysyy hyvänä vain, jos molemmilta löytyy tahtoa ylläpitää suhdetta. Silloin kun tahto puuttuu, tarvitaan rohkeutta asettaa rajoja ja tehdä päätöksiä (Parisuhteen toimivuus [Viitattu 25.11.2012]).

Kriisit kuuluvat kuitenkin elämään, käännekohta merkitsee uudenlaista elämänvaihetta. Lisäksi ne kehittävät ihmissuhdetaitojamme. Menetykset ja muutokset työssä ja yksityiselämässä laittavat jaksamisen koetukselle ja muiden ihmisten apua tarvitaan (Lehtonen 2009, 12). Kaikissa ihmissuhteissa on ongelmia ja se on normaalia, ihmiset reagoivat hyvin yksilöllisesti elämän haasteisiin. Reagoimiseen

vaikuttaa persoonallisuus, tausta, kokemukset ja omat selviytymistaidot. Harva ihminen katuu kuolinvuoteellaan sitä, miksei tehnyt töitä enemmän, vaan miettii varmasti ihmissuhteisiinsa liittyviä tekemisiä ja tekemättä jättämissä (Lehtonen 2009, 14).

3.7 Yhteenveto

Yhteenvetona voidaankin summata, että motivoitunut ja hyvinvoiva henkilöstö luo perustan yrityksen menestykselle. Työyhteisössä yksilöä ympäröivät organisaatio ja itse tehtävä työ. Yksilötason työhyvinvoinnin perustana toimivat työntekijän niin fyysinen kuin psyykkinen terveys sekä ammatillinen osaaminen. Tärkeässä asemassa toimivassa yrityksessä on yrittäjän oma tukiverkko. Missään vaiheessa ei saa unohtaa läheisiään ja lähiyhteisöä. Lisäksi arvot, asenteet ja motivaatio ovat suuressa merkityksessä. Organisaation tärkeinä perusteina nähdään tavoitteellisuus, jatkuva kehittyminen ja toimiva työympäristö.

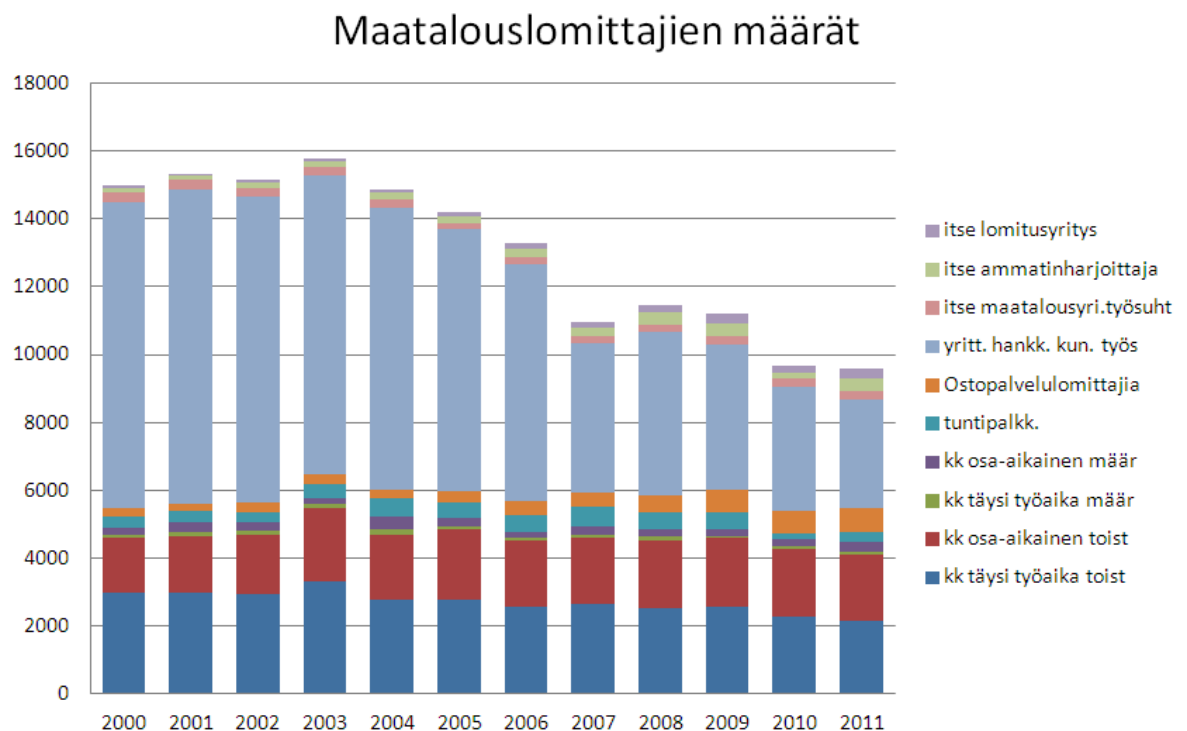
Yksilön tulee huolehtia riittävästä levosta ja työssä jaksamisesta, näin pienennetään huomattavasti työturvallisuusriskiä. Töiden huolellinen suunnittelu vähentää kiirettä ja väsymystä erityisesti sesonkitöiden aikana. Huolellisella suunnittelun tuloksena yrittäjälle jää myös aikaa riittävään lepoon. Yksi keino edistää tilan turvallisuutta ja omaa jaksamista on liittyä maatalousyrittäjien työterveyshuoltoon. Työterveyshuollon tavoitteina on ehkäistä maatalousyrittäjien työstä johtuvaa sairastumista ja oireita, ylläpitää ja edistää työkykyä ja terveyttä, sekä palauttaa heikentynyt työkyky.

Kun yrityksessä ja yrittäjällä kaikki asiat ovat kunnossa, vältetään mahdollisilta ylilyönneiltä. Ylilyönneillä tarkoitetaan esimerkiksi eläinten hoidon puutetta tai hoito puuttuu kokonaan. Yleensä tällaisien tapauksien taustalla on yrittäjän uupuminen. Koskaan ei voi tarpeeksi korostaa riittävää lepoa ja toimivaa tukiverkostoa. Lomituspalveluilta kannattaisi hyödyntää mahdollisuuksien mukaan ja ottaa aikaa levolle, lomille ja omille harrastuksille.

4 MAATALOUSLOMITTAJA

4.1 Maatalouslomittajat Suomessa

Maatalouslomittajien määrä on vähentynyt samalla, kun lomitettavien maatalousyrittäjien määrä on pienentynyt (Kuvio 3). Melan alkaessa vuonna 1993 tilastoida kuukausipalkkaisten maatalouslomittajien määrää, lomittajia tuolloin oli 7775 henkilöä. Kuukausipalkkaisia maatalouslomittajia vuonna 2000 koko maassa oli 4887 ja vuonna 2011 heitä oli 4463. Julkisiin tilastoihin ei ole kerätty vakituisista kunnallisista maatalouslomittajista ikä- ja sukupuolijakaumatietoa. Maatalouslomittajat ry vastaa lomittajien edunvalvonnasta, jäsenistö edustaa yhdistyksen mukaan suurta osaa maamme vakituisista kunnallisista maatalouslomittajista. Vuonna 2009 jäsenistössä oli 3608 lomittajaa. Heidän keski-ikänsä oli noin 45 vuotta ja jäsenistä 60 % oli naisia ja 40 % miehiä (Karttunen, Lätti & Elstob, 2010).

Kuvio 3. Maatalouslomittajien määrät. Lähde: Mela

Vuonna 2010 työtehoseura teetti tutkimuksen, jossa käsiteltiin maatalouslomittajien osaamista. Kyselyyn vastasi 314 maatalouslomittajaa eripuolilta Suomea. Valtaosalla kyselyyn vastanneista lomittajista oli maatalousalan ammattikoulutus ja yli viiden vuoden työkokemus maatalouslomituksesta. Tutkimuksessa todettiin, että lomittajien osaamisessa ja koulutustarpeissa oli selviä eroja eri-ikäisten naisten ja miesten välillä. Naislomittajilla oli eniten toiveita traktori ja konetöiden koulutuksesta, kun mieslomittajat kaipasivat koulutusta työturvallisuudesta ja kotieläinten terveydenhuollosta. Sekä nais- että mieslomittajien keskuudessa toivottiin enemmän teknisten laitteiden käyttöön liittyvää koulutusta (Karttunen, Lätti & Elstob, 2010).

4.2 Maatalouslomittajan työnkuva

Ominaista maatalouslomittajan työlle on vaihtelevat työolot. Tämä johtuu muun muassa tilojen eläinmääristä, käytetyistä työtavoista ja tilan koneistuksesta. Maatilojen laajentuessa ja työtapojen teknistyessä maatalouslomittajalta vaaditaan yhä enemmän tietoa ja taitoa työmenetelmistä. Lomittaja voi työskennellä vuoden sisällä yli kymmenellä eri tilalla. Toisaalta pitkien sijaisapu lomitusten yhteydessä lomittaja saattaa työskennellä koko vuoden vain yhdellä tilalla. Vaihtuviin tiloihin liittyvät myös eripituiset työmatkat (Lahin & Mäkelä, 2000. 12). Maamme aktiivitilakanta vähenee ja tilojen väliset etäisyydet kasvavat. Lomittajien keskimääräisiä työmatkoja pidentävät myös paikallisyksiköiden yhdistämiset (Karttunen, Lätti & Elstob, 2010). Maatalouslomittaja ajaa omalla autollaan noin kaksi kertaa päivässä työpaikalleen. Työmatkoja ei lasketa kuuluvaksi lomittajan työaikaan (Lahin & Mäkelä, 2000. 12).

Maatalouslomittajan työnkuvaan kuuluvat tilalla lomituspalvelulain mukaisesti välttämättömät karjataloustyöt. Koska lomittajan tarkoituksena on vuosilomituksessa tehdä vain välttämättömiä karjanhoitotöitä, tulee maatalousyrittäjän valmistella lomitusta etukäteen tilalla. Yrittäjä huolehtii, että rehut ja muut tarvikkeet riittävät lomajakson ajaksi. Vuosilomituksen tehtäviin kuuluvat pääasiassa eläinten ruokinta-, lypsy- ja puhtaanapitotyöt. Poikkeuksena tässä tulee maksullinen lomitusta. Maatalousyrittäjä voi maksullisessa lomituksessa teettää lomittajalla muitakin maatalouteen liittyviä töitä, kuten peltotöitä. Maatalouslomittajalta on kuitenkin varmistetta-

va, että hän on halukas ja pätevä kyseiseen työtehtävään (Lahin & Mäkelä, 2000. 15).

Robottitiloilla lomittajan työtehtäviin kuuluu hygienian ja siisteyden ylläpito. Työtehtäviin kuuluvat myös parsien siistiminen, kuivitus, ruokinta, kiimojen ja eläinten terveydentilan tarkkailu, juottovasikoiden juotto sekä maitosuodattimen vaihto kolme kertaa päivässä. Lomittajan tulee tarkistaa lypsyohjelmalta lypsyjen onnistumiset ja sen mukaan korjata tilanne, jos korjattavaa on. Lehmillä, joilla on liian pitkä lypsyväli edellisestä lypsystä, tulee ajaa robotille mahdollisimman pian. Karjassa saattaa olla lisäksi sairaita tai avustettavia lehmiä ja nämä tulee kuljettaa robotille erikseen. Robottitilan lomittajalta vaaditaan paljon tekniikan ymmärtämistä ja tietokoneohjelmien käyttöä (Ranta – Pitkänen, 2011).

5 KYSELYN TEKEMINEN

5.1 Sastamalan lomituspalveluyksikkö

Suodenniemen, Mouhijärven ja Nokian lomitussyksiköt yhdistyivät vuoden 1997 alussa. Mouhijärven kunnalla oli toimeksiantosopimus Melan kanssa, joten Mouhijärvi hoiti Suodenniemen ja Nokian lomituspalveluita. Vuoden 2004 alussa Mouhijärven paikallisyksikköön liittyivät Ikaalinen, Hämeenkyrö, Vammala, Ylöjärvi ja Äetsä.

Kuntaliitos tehtiin alueella vuonna 2008, jolloin Mouhijärvi, Äetsä ja Vammala yhdistyivät muodostaen uuden kaupungin Sastamalan. Paikallisyksikön nimi muuttui samalla Sastamalan paikallisyksiköksi. 1.1.2010 Sastamalan paikallisyksikön alueeseen liitettiin Kuru, Ruovesi ja Virrat. Seuraava liitos tulee tapahtumaan vuonna 2014, jolloin Kiikoinen liitetään alueeseen.

Nykyään Sastamalan kaupungin lomituspalveluyksikkö palvelee maatalousyrittäjiä laajalla alueella. Toiminnan piiriin kuuluvat Sastamalan lisäksi Hämeenkyrön ja Ruoveden kunnat sekä Ikaalisten, Nokian, Virtain ja Ylöjärven kaupungit. Alueella on vuosilomaan oikeutettuja yrittäjiä noin 704. Vuonna 2011 lomitettiin 33 000 lomituspäivää. Toimistotöitä hoitaa kolme työntekijää, joiden lisäksi toimistossa työskentelee kuusi työnjohtajaa. Heidän tehtävänä on huolehtia siitä, että lomituspalvelut sujuvat tehokkaasti. Alueella on vakinaisessa tai sen luonteisessa työsuhteessa noin 150 maatalouslomittajaa. Näiden lisäksi on määräaikaista, lyhyempiä työsuhteita tekeviä noin 200 lomittajaa. Lomituspalveluita ostetaan paikallisilta yrittäjiltä ja ammatinharjoittajilta jossain määrin, alueella tällaisia on parikymmentä. (Sastamalan lomituspalvelut 2012).

5.2 Kyselyn eteneminen

Valmis kyselypohja lähetettiin 15.11.2012 vuosilomahakemuksen liitteenä alueen yrittäjille (Liite 1.). Heidän tuli palauttaa kysely palautuskuoressa viimeistään 5.12.2012. Paperillisia vastauksia saatiin yhteensä 139 kappaletta. Saman kyselyn

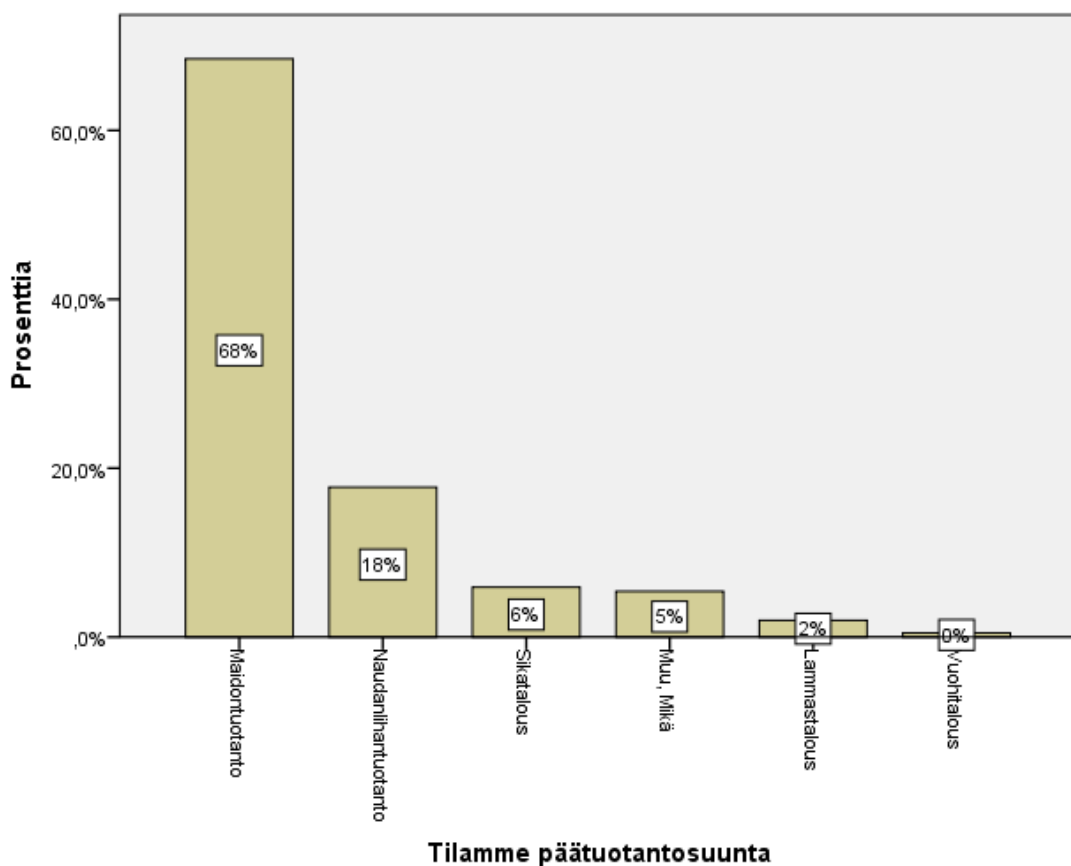
lähetin niille yrittäjille, joilla oli sähköpostiosoite lomitusnetissä 3.12.2012. Sähköposteja lähetin yhteensä 322, alueen vuosilomaan oikeutetuille yrittäjille. Vastausajaksi olin ajatellut kahta viikkoa, mutta pidensin sitä muutamalla päivällä, koska vastauksia tuli mielestäni vähän, vaikka olin laittanut kyselystä myös muistutusviestin kaikkien sähköpostiin. Suljin nettikyselyn 16.12.2012 ja vastauksia sinne oli kertynyt 64 kappaletta. Muistutusviesti aiheutti joissakin yrittäjissä pientä närää, koska he eivät tykänneet turhasta sähköpostin lähettämisestä, kun se vei tilaa heidän postilaatikostaan. Kuitenkin muistutusviestistä oli hyöty, sillä sen jälkeen vastauksia saatiin nettikyselyyn enemmän. Vastauksia saatiin koko kyselyllä kerättyä yhteensä 203 kappaletta. Vastausprosentiksi vuonna 2012 saatiin siis 43 %. Muutamilta yrittäjiltä tuli palautetta minulle, että jättivät kyselyyn suosiolla vastaamatta. Heidän mielestä se oli suunnattu enemmän maidontuottajille kuin esimerkiksi kananmunantuottajille. Muutama vastauslomake lähetettiin minulle tammikuussa 2013. Nämä lomakkeet tulivat niin myöhässä, etten enää ottanut niitä mukaan kyselyyn. Ainoastaan vapaan sanan osiot hyväksyin mukaan.

Vastausajan umpeutumisen jälkeen kokosin paperilliset lomakkeet ja sähköisesti jätetyt lomakkeet yhteen tiedostoon. Aineistoa käsittelin SPSS – ohjelmalla. Tällöin pystyin määrittelemään vastauksista tarvittavia prosenttiosuuksia, keskiarvoja ja lukumääriä.

6 TULOKSET JA NIIDEN ANALYSOINTI

6.1 Taustatiedot

Sastamalan paikallisyksikön alueen suurin tuotantosuunta on maidontuotanto, vastaajista 68 prosenttia. Toisena tulee naudanlihantuotanto 18 prosenttia. (Kuvio 4). Muita tuotantosuuntia lomakkeissa oli hevostalous, kananmunantuotanto, viljanviljely ja hiehokasvatus.

Kuvio 4. Tilan päätuotantosuunta

Lomaan oikeutetuista yrittäjistä 49 % ilmoitti, että heitä on tilalla kaksi. 46 % kertoi, että lomaan oikeutettuja yrittäjiä tilalta löytyy yksi. Vain prosentin verran vastaajista kertoi heitä olevan kolme. Kyselyssä selvitettiin myös yrittäjien suunnitelmia tuotannon suhteen kahden vuoden tähtäimellä. Suurin osa (74 %) vastaajista ilmoitti jatkavansa tuotantoa samalla tavalla. Vastaajista 15 prosenttia aikoi lisätä tuotantoa ja 6 prosenttia aikoi luopua kokonaan tuotannosta.

Perustiedoissa haluttiin ottaa selville myös se, kuinka moni aikoo jatkossa järjestää lomituksensa kunnallisen järjestelmän kautta. Vastaajista 94 prosenttia halusi jatkossa käyttää kunnan tarjoamia lomituspalveluita. 6 prosenttia aikoi järjestää lomituksen itse.

Lomitusnetti on saanut aikaisemmissa kyselyissä palautetta sen huonosta käytöstä. Ohjelma on vanha eikä sitä ole päivitetty pitkään aikaan. Se on hidas ja monimutkainen käyttää. Samaa palautetta lomitusnetti saa tänäkin vuonna. Lomitusnetissä voi tehdä vuosilomahakemuksen, sijaisapuhakemuksen ja seurata omia lomapäiviä. Lomapyyntöjä ja vuosilomahakemuksia lomitusnetin kautta vastaajista kertoi tekevänsä noin 30 prosenttia ja sijaisapupyntöjä tekee vain 10 prosenttia. Lomitusnettiä käytetään eniten lomapäivien tarkistamiseen ja seuraamiseen. Ymmärrettävää on, että sijaisapu pyyntöjä tehdään enemmän puhelimitse, sillä äkillisissä tilanteissa asiat saattavat hoitua nopeammin kuin Internetin kautta. Vuonna 2010 kyselyn aikana Melalle oli aikomus laittaa viestiä ohjelman palautteista. Muutosta ei ole kovin paljon tapahtunut kun edelleen ohjelma koetaan vaikeakäyttöiseksi.

Sastamalan paikallisyksikkö on markkinoinut alueen yrittäjille maksullisen lomituksen käyttöä. Kyselyssä kysyttiin; onko tilalla käytetty tuettua maksullista lomitusta, voisivatko he ottaa maksullista lomitusta lomittajan työpäivän täyttymiseksi ja mitä esteitä he näkevät maksullisen lomituksen käytössä. Yrittäjistä 67 prosenttia kertoi käyttäneensä tuettua maksullista lomitusta ja 32 prosenttia ei ollut käyttänyt. Maksullisen lomituksen pitäminen on lisääntynyt vuosi vuodelta, mikä käy ilmi vuoden 2010 kyselyn perusteella. Silloin 24 prosenttia vastaajista oli käyttänyt maksullista lomitusta tilallaan 41 – 120 tuntia/vuodessa ja 64 prosenttia oli vastannut käyttäneensä 0 – 40 tuntia/vuosi. Toinen kysymys ei auennut kaikille vastaajille ja 7 prosenttia jätti tähän kohtaan vastaamatta. Kysymys halusi selvittää yrittäjien halukkuutta käyttää maksullista lomitusta oman vuosilomapäivän jatkeeksi, jos lomittajalla ei tule vaaditut työtunnit täyteen tilalla. Vastaajista 50 prosenttia kannatti tätä, että voisivat olla valmiita tällaiseen ratkaisuun. 43 prosenttia vastaajista ei halua käyttää maksullista tähän tarkoitukseen.

Lopuksi oli tilaa kirjoittaa omin sanoin mitä esteitä näkee maksullisen lomituksen käytössä. Tähän kohtaan usea yrittäjä oli maininnut kalliin tuntihinnan. Muita asioita olivat lomittajan huono saatavuus ja heidän osaamisensa erikoistehtäviin. Lomapäiviä haluttaisiin pitää, mutta maatalouden huono kannattavuus estää joidenkin mielestä maksullisen käytön. Lisälaskuja ei haluta. Eräässä kommentissa kerrotaan, että Ylöjärvellä ei tunneta maksullista lomitusta lainkaan. Osa on epätietoisia siitä, mitä töitä voi lomittajalla maksullisessa lomituksessa teettää.

6.2 Tilakohtainen palvelusuunnitelma

Palvelusuunnitelmalla halutaan lisätä suunnitelmallisuutta ja luottamusta lomituksen järjestämiseen lomitushallinnon ja maatalousyrittäjän välille. Kyselyssä 65 % vastaajista kertoi, että tilalle oli tehty palvelusuunnitelma ja 29 % kertoi, ettei palvelusuunnitelmaa heille vielä ole tehty. Samalla haluttiin kysyä onko palvelusuunnitelmassa sovitut asiat toteutuneet tilalla. Suurimmalla osalla 49 %:lla sovitut asiat ovat toteutuneet. 18 % vastaajista kertoi asioiden osin toteutuneen ja 8 % mielestä asiat eivät ole toteutuneet ollenkaan. Vastaamatta jättäneiden määrä tässä kysymyksessä oli suhteellisen suuri, koska osalle tiloista ei vielä ole tehty palvelusuunnitelmaa.

Palvelusuunnitelman yhteydessä mietitään tilalla myös uusien lomittajien perehdytystä. Nykyisin tavoitteena on, että jokaiselle tilalle olisi perehdytettynä viisi lomittajaa. Vastaajista 52 % sanoi saaneensa tilalle uusia lomittajia perehdytykseen ja 44 % ei ollut saanut. Palvelusuunnitelmasta oli laitettu vapaan sanan mahdollisuus. Tähän kohtaan tuli paljon kysymyksiä, mikä palvelusuunnitelma edes on. Yrittäjät eivät siis tienneet mitä palvelusuunnitelmalla tehdään ja mikä sen tarkoitus on. Monen yrittäjän mielestä palvelusuunnitelman tekeminen oli turha asia. Työtuntien laskeminen TTS -managerilla ei vastaa maataloustöissä kuluvien tuntien määrää oikeasti. Muutamissa palautteissa sanotaan, että lomatoimenohjaajat eivät ole enää tietoisia nykyaikaisten tilojen toiminnasta.

6.3 Yksilöllisten tarpeiden huomioiminen

Yksilöllisten tarpeiden huomioimisessa haluttiin selvittää yrittäjien kokemuksia ja tyytyväisyyttä lomitusjaksojen onnistumiseen. Palvelusuunnitelman teon aikana tilalle lasketaan TTS –Manager ohjelmaa hyväksikäyttäen tilalla kuluvaa työaika. Tämän perusteella mitoitetaan lomittajan työpäivä. Kyselyssä haluttiinkin kysyä mitä mieltä yrittäjät ovat, soveltuuko laskettu aika tilan tarpeisiin. Tärkeänä kysymyksenä nähtiin myös, pystyvätkö yrittäjät irtaantumaan lomituksen aikana kokonaan päivittäisistä karjataloustöistään.

Vastauksista voi huomata, että yrittäjät ovat olleet tyytyväisiä, kun ovat saaneet lomittajan haluamalleen ajalle. 71 prosenttia kertoi saavansa usein lomittajan kun tarvitsee. Sijaisavun tarpeessa ollut yrittäjä oli saanut lomittajan usein tilalle avuksi. Yrittäjien vastauksista saadaan se käsitys, että he ovat saaneet usein tilalleen osaavan ja pätevän lomittajan ja lomitukset heidän kohdallaan ovat peruuntuneet hyvin harvoin.

Lomittajan työaika tilalle on mitoitettu usein (61 % vastaajista) oikein. Kuitenkin vapaan sanan osiossa tästä saadaan palautetta, kuinka huono tapa on mitoittaa kuluva työpäivä TTS –managerilla. Yrittäjän irtautuminen omasta työstään on lomitusjakson perusidea. Maatalousyrittäjän tulee levätä, jotta jaksaa taas seuraavan työrupeaman (Taulukko 1).

Taulukko 1. Pystyn irtautumaan lomituksen ajaksi omista työtehtävistä

	Lukumäärä	Prosenttia
Erittäin harvoin	5	2,5
Harvoin	17	8,4
Joskus	42	20,7
Usein	99	48,8
Aina	39	19,2
Puuttuvat Vastaukset	1	,5
Yhteensä	203	100,0

Yllätykseksi 49 % vastaajista kertoo, että pystyy usein irtautumaan lomajakson ajaksi. Vastaajista 21 % kertoo pystyvänsä irtautumaan joskus. Mikseivät yrittäjät pysty irtautumaan päivittäisistä töistä? Yleensä kirjallisuuteen pohjautuvalla tiedolla maatalousyrittäjä pystyy helpoiten irtautumaan työstään vuosilomansa ajaksi, jos tilalle on tulossa töihin entuudestaan tuttu ja pätevä ”luottolomittaja”. Kyselyssä vastaajat ilmoittivat saaneensa tilalleen pätevän lomittajan, niin kuinka ei voida irtautua omasta työpanoksestaan. Loman merkitys tulisi jokaisen muistaa, kuinka se antaa voimia kaikille osa-alueille jaksamisessa.

6.4 Lomituspalveluiden hallintotyöt

Suurin osa yrittäjistä kertoo, että lomatoimistoon saa helposti yhteyden ja palvelu on laadukasta (Taulukko 2).

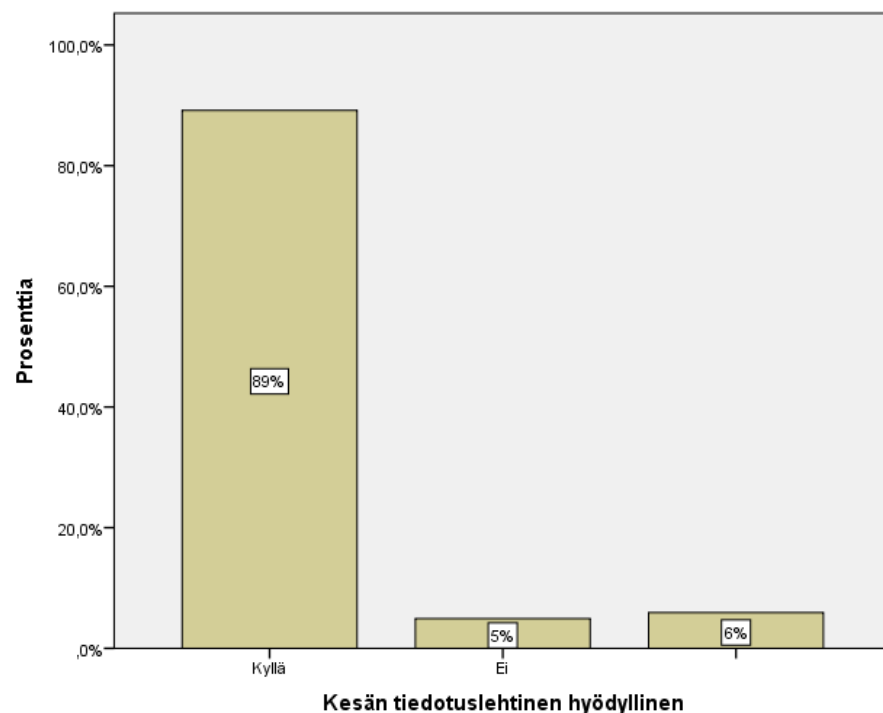
Taulukko 2. Asiakaspalvelu on laadukasta

	Lukumäärä	Prosenttia
Erittäin harvoin	2	1,0
Harvoin	3	1,5
Joskus	12	5,9
Usein	114	56,2
Aina	72	35,5
Yhteensä	203	100,0

Asiakkaan tietosuojasta lomatoimessa huolehditaan hyvin, 43 % vastaajista on sitä mieltä, että lomatoimessa huolehditaan aina yrittäjän tietosuojasta. Hyvää palautetta saa myös se, että lomitus onnistutaan usein järjestämään asiakkaan toiveiden mukaisesti. Erityisjärjestelyt lomitusjaksossa, kuten ajankohta tai luvattun lomittajan saaminen eivät yrittäjien mielestä aina onnistu hyvin. Erityisjärjestelyihin ei aina voi varautua etukäteen ja nämä tapahtuvat yllättäen. Tutun lomittajan peruuntuminen harmittaa varsinkin, jos yrittäjälle tarjotaan vähän vieraampaa henkilöä tilalle. Luotto työtehtävien hoitumiseen voi rakoilla näissä tapauksissa. Kyselyssä annettiin palautetta lomittajien päällekkäisvarauksista. Muutamille yrittäjille on käynyt niin, että ovat varanneet lomitusjakson ja lomittajan, kunnes käy ilmi, että samainen lomittaja on jo luvattu toisaalle. Päällekkäisvarauksien syyksi epäi-

len eniten sitä, että paikallisyksikössä on käytössä sekä nettivaraaminen ja paperilliset suunnittelujaksot. Paperillisiin jaksoihin varattu lomitus merkitään, mutta merkintä unohdetaan laittaa varausjärjestelmään ja näin se näkyy vapaana lomittajalla netissä.

Tiedotusta yrittäjät toivoisivat hieman enemmän. Kiitosta sai kesän tiedotuslehtinen, se oli koettu hyödylliseksi (Kuvio 5). Lehtinen jaettiin kesällä kaikille tiloille, siltikään osa vastaajista ei tiennyt mistä oli kysymys. Kysymykseen vastaamatta jättäneitä on 6 prosenttia.

Kuvio 5. Kesän tiedotuslehtinen

Päätösten teossa 61 % on sitä mieltä, että ne tehdään usein riittävän nopeasti ja 59 % mielestä niissä huomioidaan asiakkaan tarpeet. Yrittäjien mielestä laskutus on oikein ja yleensä myös nopeasti hoidettu.

6.5 Maatalouslomittajan osaaminen

Maatalouslomittajan keskeisin velvollisuus on noudattaa huolellisesti työnantajan ja maatalousyrittäjän hänelle antamia ohjeita työturvallisuudesta ja työn suorittamisesta. Yrittäjien mielestä lomittajat ovat tarkkoja työturvallisuudesta. Alueen lomittajille asiakaspalvelukyky ja käytös tiloilla on hyvää. Kiitosta tulee yrittäjiltä siitä, että lomittajia on valistettu tupakoinnista työaikana. Aikaisemmissa kyselyissä, tupakoinnista työaikana oli tullut negatiivista palautetta. Edistystä on siis tapahtunut. Asiakkaan tietosuojasta on tullut palautetta niin edellisissä kyselyissä kuin tämän vuoden kyselyssä. Tilallisten tulisi voida luottaa, että lomittaja ei kerro tilan asioista ulkopuolisille, eikä toisten tilojen asioista sovi kysellä. Maatalouslomittajalla on kuitenkin velvollisuus salassapitovelvollisuudesta huolimatta ilmoittaa esimiehelleen tilalla havaitsemista työturvallisuusriskeistä.

Pääsääntöisesti lomittajat ovat täsmällisiä työajoistaan. Muutama palaute saadaan toistuvista myöhästymisistä ja tilalta saatetaan lähteä kotiin vaikka askareet olisivat kesken. Mobiilin käyttöön eivät yrittäjät ole aina tyytyväisiä. Joidenkin yrittäjien mielestä työpäivän kellottaminen ei sovi maataloustyöhön. Liika kellon tuijottaminen ja ilmoitusten tekeminen lomatoimistoon lisäävät heidän mielestä hutilointia ja tapaturmariskiä. Yrittäjät toivoisivat lomittajien olevan innokkaampia oppimaan uusia asioita tilalla.

Maataloustyössä on yhä enemmän kiinnitettävä huomioita eläimiin ja niiden terveyteen. Yrittäjistä 60 % on sitä mieltä, että maatalouslomittajat hallitsevat eläinten ruokinnan ja hoidon hyvin. Kiimat, sairaudet ja poikimisetkin lomittajat hoitavat yrittäjien mielestä hyvin. Kiimoihin toivotaan kuitenkin enemmän tarkkaavaisuutta ja mahdolliset havainnot kerrottaisiin yrittäjälle tai kirjattaisiin aina ylös. Tuotantotilojen puhtaana pitämisessä olisi toivomisen varaa. Yrittäjät kertovat, että edes omia jälkiä ei lähtiessään siivota. Käytäviä tai ruokintapöytää ei lakaista ja tästä haluttaisiin antaa lomittajille palautetta miksi puhtaana pito on alkutuotannossa tärkeää. Lisäksi puhtaanapito lisää tuotantotilojen työturvallisuutta.

Lypsykarjatililla lomittajat osaavat lypsytyön ja maidonkäsittelyn erittäin hyvin. Vapaan sanan osiossa tähän kysymykseen ei tule ainuttakaan kommenttia. Hienoa siis, että yrittäjät ovat tyytyväisiä lomittajien lypsytaitoihin. Konetyöt lomittajilla

on suhteellisen hyvin hallussa. Vapaan sanan osiossa kerrottiin, että tilalla töitä annetaan lomittajalle aina hänen valmiuksiensa mukaan. Naisille toivotaan lisää koneiden käyttökoulutusta.

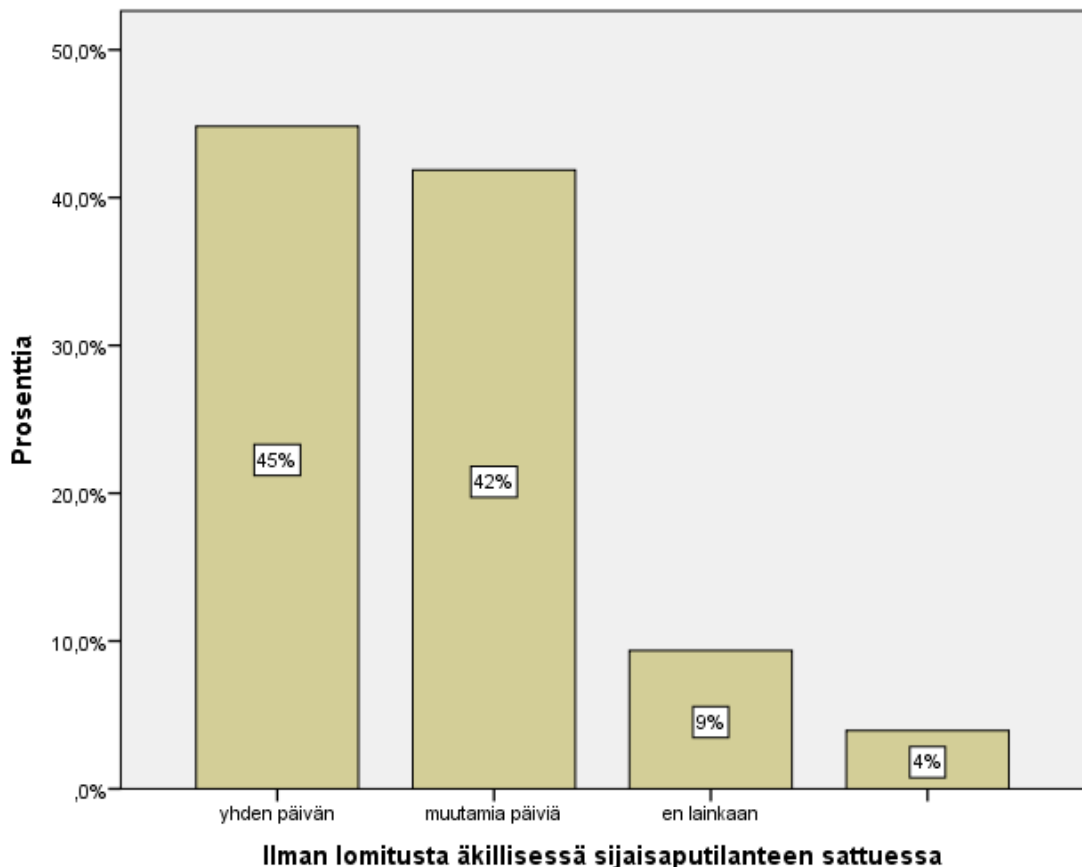
6.6 Yrittäjän itsearviointi

Yrittäjiltä haluttiin kysyä kuinka he huolehtivat navetalle ajan tasalla olevia kirjallisia ohjeita ja tärkeitä puhelinnumeroita hätätapauksia varten. Kirjallisista ohjeista ja puhelinnumeroista huolehtii reilusti yli puolet vastaajista. Ajantasaisien ohjeiden jättämisestä joskus vastasi 15 %, harvoin tai ei koskaan vastasi alle 5 %. Puhelinnumeroista huolehdittiin enemmän kuin ohjeista. Reilusti yli puolella tiloista on korjattu havaitut työturvallisuusriskit. Muutamissa vastauksissa myönnettiin, ettei riskejä ole vielä heidän tilalla korjattu.

Tässä kysymysosiossa palattiin vielä hetkeksi maksullisen lomituksen pariin. Haluttiin selvittää onko yrittäjillä halukkuutta ostaa maksullista lomitusta enemmän. Saatujen vastauksien kirjo on laaja: 35 % haluaa ostaa maksullista joskus. Harvoin tai useimmiten vastanneita on noin 23 %. Syitä maksullisen lomituksen oston haittomuuteen tulikin jo esille. Yrittäjät pitävät tuntihintaa liian kalliina ja pätevistä lomittajista on alueella pulaa.

Vuosiloman sopimiseen vastaajista suurin osa kertoo varanneensa lomansa riittävän ajoissa. Vuosilomaa ei mielellään haluta pitää yhtä aikaa tilan toisen yrittäjän kanssa. Vastaajista 5 % on sanonut haluavansa pitää aina samaan aikaan loman tilan toisen yrittäjän kanssa. Luulen, että tämä kysymys ei vastaa todellisuutta, koska 41 %:lla tiloista vuosilomaan oikeutettuja yrittäjiä tilalla oli yksi. Paperillisiin lomakkeisiin oli kirjoitettu, että vastaan ei koskaan, koska tilalla ei ole toista yrittäjää. Opastuspäiviä seurataan nykyisin Melassa paljon. Kyselyssä kysyttiin, ovatko yrittäjät tyytyväisiä saamiinsa opastuspäiviin ennen lomituskjakson alkua. Vastaajista 71 % sanoi saaneensa opastuspäiviä sopivasti ja 26 % oli sitä mieltä, että opastuspäiviä oli saatu liian vähän tarpeeseen nähden. Kukaan yrittäjistä ei ollut vastannut tässä kohdassa saaneensa opastuspäiviä liikaa.

Äkillisten sijaisaputilanteiden sattuessa pyritään lomatoimistossa aina järjestämään tilalle lomittaja. Kiireaikoina tai tiukoissa tilanteissa se ei aina ole mahdollista. Haluttiin selvittää kuinka tilalla pystytään toimimaan omin avuin, jos lomittajaa ei heti saada tilalle. (Kuvio 6). Kuviosta nähdään, että yrittäjät pyrkivät toimimaan yhden tai muutaman päivän tilalla ilman lomittajaa tilanteesta riippuen. Tähän kohtaan oli muutamia kommentteja kirjoitettu, että koskaan ei tiedä mitä sattuu ja onnettomuudesta riippuen yritetään selvittää tilalla omin avuin.

Kuvio 6. Ilman lomitusta äkillisessä sijaisaputilanteen sattuessa.

6.7 Robottitilat

Robottitilojen lomituksen järjestämisestä haluttiin ottaa selvää. Ovatko tilalliset tyytyväisiä lomituspalveluiden ja lomittajien panokseen perehtyä robottitilan rutiineihin. Vastanneita robottitiloja oli yhdeksän, viisi vastanneista on sitä mieltä, että palveluyksikkö on pystynyt vastaamaan useimmiten heidän lomituksensa. Kaksi

vastanneista on todella tyytyväisiä ja yksi vastanneista on täysin tyytymätön palveluyksikön vastaamasta lomituksesta.

Robotin hallinnassa olisi tilallisten mielestä parantamisen varaa. Kuusi vastaajista ilmoitti lomittajan hallitsevan robotin useimmiten ja vain yksi on kertonut lomittajan hallitsevan robotin aina (Taulukko 3).

Taulukko 3. Hallitseeko lomittaja robotin käytön

	Lukumäärä	Prosenttia
harvoin	2	1,0
useimmiten	6	3,0
aina	1	,5
Puuttuvat vastaukset	194	95,6
Yhteensä	203	100,0

Ongelmat robotin käyttöön liittyvät ohjelmiston ja raporttien tulkintaan. Lomittaja ei osaa käyttää robotin ohjelmaa ja vikatilanteissa ei osata toimia ollenkaan. Vuonna 2011 Ranta – Pitkänen Marjo teki opinnäytetyönään kyselytutkimuksen robottityp-sytiloille Toholammin paikallisyksikön alueella. Hän lähetti kyselyn niin yrittäjille kuin lomittajillekin. Tuloksia tarkastellessa käy ilmi, että lomittajatkin toivovat enemmän robotin käyttöönottokoulutusta. Lomittajat haluaisivat koulutusta sellaiselta ohjaajalta, joka hallitsee robotin kokonaisvaltaisesti ja on koko päivän paikalla opastamassa.

6.8 Hyvät kokemukset

Sastamalan paikallisyksikköä halutaan kiitellä töiden onnistumisista alueiden yhdistymisienkin jälkeen. Palvelu on hyvää, asiakkaan toiveet otetaan aina huomioon ja asiat hoituvat puhelimitse loistavasti. Eräässä kommentissa yrittäjä toteaa näin: ” *Lomatoimiston väkeen on helppo ottaa yhteyttä ja lomitusten järjestelyt sujuvat tarvittaessa nopeasti. Lisäksi toiveet on useimmiten huomioitu hyvin.*”

Yrittäjät ovat tyytyväisiä, kun heille tarjotaan lomittajaa tilalle, vaikka lomituserausta ei ole tehty. Luottolomittajan ottaa aina mielellään töihin ja yrittäjä saa pitää vapaapäivän. Lomittajia kiitellään tarkkaavaisuudesta. Yrittäjät ovat tyytyväisiä, kun asioista kysytään, jos ne eivät selvinneet aluksi. Lisäksi isona plussana nähdään, kun lomittaja on kiinnostunut tilan asioista ja haluaa oppia niistä uutta. Ammattitaitoa siis arvostetaan todella paljon. Yrittäjien on mukava palata lomaltaan töihin, kun kaikki on hoidettu asianmukaisesti, eikä notkahduksia tuotannossa ole tapahtunut. Muutamat lomittajat ja lomatoimenohjaaja saa kiitosta omalla nimellään.

6.9 Huonot kokemukset

Lomittajan myöhästymiset tai liian aikaisin lähteminen tilalta aiheuttaa närää. Monen tunnin myöhästymisestä haluttaisiin lomittajan ilmoittavan tilalle. Työt tulisi tehdä tarkasti ja vältettäisiin hutilointia. Yrittäjät toivovat, että lomittajat lukisivat enemmän kirjallisia ohjeita, olisivat tarkkoja niissä ja kysyisivät, jos jokin jäi epäselväksi. Lisäksi haluttaisiin, että lomittajat olisivat kiinnostuneita oppimaan uutta.

Yrittäjän palaute lomittajalle: *"Hän ei siivoa nuorkarjan rehuntahteitä pois, vaan laittaa uudet rehut entisten päälle. Rehun käyminen vähentää syöntiä ja lisää hävikkiä. Käytävien lakaisua eivät jotkut lomittajat tee ollenkaan. On ikävä palata lomilta, jos navetassa on likaista."*

Peruuntuneet lomitukset harmittavat tai jos tutun lomittajan saaminen estyy. Tällöin yrittäjä tuntee, ettei voi täysin irtaantua omasta työstään. Ei uskalleta luottaa täysin uuteen lomittajaan. Uusi kiristetty tuntijärjestelmä tuottaa ongelmia. Asia koetaan välillä siten, että lomittajan täytyy koko ajan vilkuilla kelloa, kuinka paljon työaika on jäljellä ja mahdollisesti kiristää tahtia töissä. Tämän pelätään aiheuttavan työtapaturmia ja kiristävän niin lomittajien kuin yrittäjien hermoja.

Työsopimusten liikkuminen Sastamalan paikallisyksikössä on joidenkin mielestä hidasta. Sähköposteihin toivottaisiin nopeampaa vastaamista. Yksi toivoisi, että koko lomituserajärjestelmä lopetettaisiin kokonaan, kun mikään asia ei hoidu tai toimi.

6.10 Kehitettävää

Yrittäjiltä tuli paljon kehitysideoita kuinka lomituspalveluja voitaisiin parantaa tai jos jossain asiassa olisi huomautettavaa. Yrittäjät tahtoisivat jonkun järjestelmän mistä he voisivat seurata lomittajien työjaksoja ja varata heitä töihin, jos lomittajalla on tilaa jaksossa. Tämä järjestelmän nähtiin olevan hyvä idea tai sitten lomatoimenohjaajat ilmoittaisivat useammin, jos tutulla lomittajalla ei ole työvarausta. Yllättävän vapaapäivän pitäminen koettiin piristäväksi.

Jo sovitut lomitukset olisi yrittäjien mielestä mukava nähdä lomituksetnetissä kauemman kuin kaksi viikkoa ennen lomaa. Lomituksetnettiin toivottiin kehittämisen lisäksi osiota, jossa voisi nähdä kuka lomittaja tilalle on tulossa. Vaihtoehtoisesti vahvistuneesta lomituksesta voisi lähettää tekstiviestin yrittäjän puhelimeen, missä käy ilmi lomittajan puhelinnumero ja kellon aika, koska lomittaja tulee tilalle.

Uusille lomittajille haluttaisiin useampi opastuspäivä ja kaikille lomittajille korostettaisiin vaitiolovelvollisuutta. Lomittajien tekemät työtunnit olisi hyvä saada tietää paremmin, näin yrittäjä pystyisi itse seuraamaan, kuinka pitkän/lyhyen päivän lomittaja on tilalla tehnyt.

Yhteistyötä ja positiivista asennetta toivottiin jatkossakin.

7 POHDINTA

Kyselyä suunniteltaessa haluttiin vastaamisesta tehdä mahdollisimman helppoa netin kautta. Silti kyselyyn vastattiin enemmän paperilomakkein, kuin Internetissä. Luulen tämän johtuvan siitä, että paperilomakkeet lähetettiin yrittäjille kaksi viikkoa aikaisemmin, kuin nettikysely. Tällöin oli helppoa laittaa paperilomake vuosilomahakemuksen mukana tulemaan paikallisyksikköön. Vastausprosentiksi saatiin 43, edellisessä kyselyssä vuonna 2010 vastausprosentti oli 52,77. Luultavasti tänä vuonna vastauksien alentunut määrä johtuu siitä, että kaikki kyselyt lähetettiin minun nimellä. Minä olen yrittäjille tuntematon henkilö ja sanat Seinäjoen ammatti- korkeakoulu ja oppinäytetyö tuskin merkitsevät yrittäjille yhtään mitään. Osa yrittäjistä toivottikin vain menestystä opintoihin. Huomasivatkohan ne, että kyselyä tul- laan hyödyntämään heidän omassa paikallisyksikössään?

Kyselyn kysymykset pohjautuivat aikaisempien kyselyiden kysymyksiin. Joitakin poistettiin kokonaan, koska ne eivät koske enää tätä päivää lomituspalveluissa. Kysymyksiä muokatessa olisi pitänyt testata niitä, sillä muutama kysymys oli jää- nyt epäselviksi vastaajille. Kun kysymystä ei ole täysin ymmärretty on vastaami- nen jätetty kokonaan, mikä heikentää tulosten luotettavuutta. Täysin uusina kysy- myksinä laitettiin robottitilallisia koskeva kohta. Tämä oli hyödyllinen lisä, koska paljastui, että lomittajille tarvitaan käytännönkoulutusta robotin toiminnasta.

Lisäisin lomitusetin käyttöä koskevan kysymyksen eteen ”*Käytetäänkö tilallanne lomitusettiä?*” ja vastausvaihtoehtoina ”*kyllä*” tai ”*ei*”. Tällöin olisi saatu parempi kuva, kuinka moni yrittäjä edes käyttää tilalla lomitusettiä. Paperillisissa lomak- keissa oli jätetty hyvin usein vastaamatta kysymykseen ”*mihin käytät lomituset- tiä?*”, tai sitten kysymyksen viereen oli kirjoitettu, ettei käytä lomitusettiä ollen- kaan. Vuoden 2008 kyselyssä 64 prosenttia vastaajista oli sanonut, ettei käytä lomitusettiä koskaan. Vuoden 2010 kyselyssä 53 prosenttia vastaavasti kertoi, ettei käytä lomitusettiä. Ohjelma on vanha ja sitä pitäisi oikeasti päivittää, niin ohjelmasta saataisiin tarvittava hyöty. Vaikka lomitusetin käyttö oli lisääntynyt 2010 vuodesta, olettaisin silti, että lomitusetti on edelleen hyvin vähällä käytöllä.

Kyselyn lähetettyä sain sähköpostiini muutaman viestin, missä kerrottiin, ettei yrit- täjällä ole aikomusta vastata kyselyyn. Kysymykset oli koettu niin, että ne oli suun-

nattu pelkästään maidontuottajille. Seuraavaa kyselyä tehtäessä kannattaisi suunnitella kysymykset tarkoin ja miettiä miten suurimpaan osaan pystyisi jokainen vastaamaan. En poistaisi kuitenkaan maidontuotantoon liittyviä kysymyksiä, koska suurin päätuotantosuunta alueella on maidontuotanto. On äärimmäisen tärkeää saada selvitettyä yrittäjiltä, kuinka lomittajat pärjäävät mm. lypsytyössä ja maidon käsittelyssä.

Vuonna 2010 kyselyssä moitittiin, kun lomittajat eivät aina muista lukea kirjallisia ohjeita tuotantorakennusten seiniltä. Tänäkin vuonna tästä tulee negatiivista palautetta. Lisäksi palautetta saadaan edelleen kuinka lomittajia tulee muistuttaa vai tiolovelvollisuudesta. Uutena vuoden 2012 kyselyssä tuli, etteivät lomittajat siivoa aina jälkiään tilalta pois lähtiessä. Siisteys ja hyvä hygienia ovat tärkeässä asemassa niin laadukkaalle tuotannolle kuin työtapaturmille. Lisäksi puhtaana pito luo miellyttävämpää työilmapiiriä. Vuoden 2010 kyselyn tuloksista sai lukea, kuinka yrittäjät eivät pitäneet lomittajien tupakoinnista työaikana. Tästä saadaan nyt positiivista palautetta, sillä asia on mennyt perille ja sauhuttelu on vähentynyt työaikoina.

Seuraavana tärkeänä panostuksena näen, että alueella tulisi järjestää robotin käyttökoulutusta. Parempi tulos saataisiin, jos uusiakin lomittajia saataisiin mukaan koulutukseen. Näin saataisiin varalle osaavia lomittajia, jos vakituinen lomittaja on esimerkiksi sairastunut. Koulutus tulisi järjestää pienissä porukoissa, jotta jokainen varmasti pääsisi kokeilemaan ja näkemään, miten laite toimii. Positiivista on huomata, että lomittajien koneiden käsittelytaidot ovat parantuneet. Jatkuvaa koulutusta tai tiedon päivittämistä tarvitaan niin eläinten terveydenhuoltoon kuin kiimojen seurantaan.

Yrittäjien osalta kehitystä edellisiin kyselyihin on tapahtunut siten, että kirjallisia ohjeita laitetaan enemmän esille ja tärkeistä puhelinnumeroista huolehditaan. Vuonna 2010 kyselyssä 77 % kertoi, etteivät ole ottanut käyttöön tärkeät puhelinnumerot pohjaa. Tässä kyselyssä puolestaan 86 % vastasi, että on huolehtinut puhelinnumerot aina tai useimmiten esille. Tilanne on siis edelliseen kyselyyn miltei päinvastainen. Yrittäjien työstä irtautumista voitaisiin paikallisyksikössä pohtia lisää. Kuten aikaisemmin tekstissä totesin, jaksamisen vuoksi riittävä loman pitäminen on tärkeää. Väsymyksen vuoksi uupumiset tai työtapaturmat lisäävät si-

jaisaputilanteita ja yrittäjä huonossa tapauksessa voi olla poissa työelämästä pitkäänkin. Lepoa ei voi koskaan korostaa liikaa. Mahdollisesti yrittäjiltä voi kysellä esimerkiksi tilakäynnin tai palvelusuunnitelman teon yhteydessä, kuinka he pystyvät irtautumaan työstään lomalla. Samalla jutella syitä miksei työstä irtautuminen onnistu ja yrittää keksiä siihen yhdessä sopivia ratkaisuja.

Saaduista tuloksista voidaan vetää yhteenvedona, että kokonaisuudessaan Sastamalan lomituspalvelut toimivat yrittäjien mielestä hyvin. Paikallisyksikkö on asettanut tavoitteen vuodelle 2013, että asiakkaat ovat tyytyväisiä heidän alueen asiakaspalveluun, tavoitettavuuteen, tiedonsaannin riittävyYTEEN sekä sijaisapujen ja vuosilomien toteutumiseen. Mielestäni Sastamala toteuttaa näitä tavoitteita jo nyt hyvin. Kehitettävää olisi tiedottamisessa, sillä sitä yrittäjät haluavat enemmän. Lomien varmistumisesta ja tulevasta lomittajasta haluttaisiin tietoa aikaisemmin. Tarkkaavaisuutta toivotaan, ettei lomittajan päällekkäisvarauksia enää syntyisi. Tämä on koettu hyvin ikävänä, kun omaa lomaa on jouduttu siirtämään tai sitten on jouduttu luopumaan siitä tutusta luotto lomittajasta. Edelliskesän tiedotuslehtinen oli kaivattua informaatiota alueesta, siksi olisikin hyödyllistä tehdä tällainen myös jatkossa.

Kyselyiden avulla on pystytty seuraamaan paikallisyksikön järjestämien palveluiden tasoa ja yrittäjien tyytyväisyyttä. Aikaisempien tulosten perusteella on pohdittu miten asioita voidaan käytännössä parantaa tai kehittää. Lopuksi on asetettu tavoitteita ja niiden eteen on tehty lujasti töitä, että saataisiin palvelut menemään parempaan suuntaan. Tavoitteiden onnistumista pystytään seuraamaan niin päivittäisellä työllä kuin uudella kyselyllä. Vuoden 2012 kyselyssä saatiin palautetta onnistuneista muutoksista. Tärkeää on kuunnella yrittäjien toivomuksia ja ehdotuksia, sillä näin saadaan luotua luotettava yhteistyö molempien tahojen välille.

LÄHTEET

- Alkoholi. 2012. Päihdelinkki. [Verkkosivusto] A-klinikkasäätiö. [Viitattu 13.11.2012]
 Saatavana: <http://www.paihdelinkki.fi/pikatieto/?c=Alkoholi>
- Eduskunta. 20.8.1948/608. Tapaturmavakuutuslaki. Annettu Helsingissä 20.8.1948/608.
- Esittely. 2012. [Verkkosivusto]. Helsinki. Mela. [Viitattu 27.10.2012] Saatavana: <http://www.mela.fi/Tietoa-Melasta/Esittely>
- Eskola, E., Louhelainen, K., Pyykkönen, M., Jokipii, P., ym. 2005. Maatilan riskienhallinta. Keuruu. Otavan Kirjapaino Oy. Tieto tuottamaan 110
- Henttinen, S. 2010. Maatalousyrittäjien lomituspalvelut, vastaako tarkoitustaan – vastaako tarpeita. Akateeminen väitöskirja. Tampere. Tampereen yliopistollinen kirjapaino Oy.
- Jabe, M. 2010. Voitko hyvin työssäsi? Opas alaiselle ja esimiehelle. Yrityskirjat Oy. Vantaa. Hansaprint.
- Kaila, E. & Tuure, V-M. 2007. Maatilan kokonaistyömäärän hallinta – TTS-Manager työmäärän laskentaohjelma. Rajamäki. TTS tutkimuksen tiedote, Luonnonvara-ala: maatalous 6/2007 (600).
- Kallioniemi, M. 2009. Naisten näkökulma maatilan työturvallisuuteen ja hyvinvointiin. MTT. Jokioinen. MTT
- Karttunen, J. 2003. Maidontuottajan työ, työkyky ja vapaa-aika. Helsinki. TTS. Työtehoseura julkaisuja 389
- Karttunen, J. 2005. Vakavat työtapaturmat maataloilla – tapaturmien syyt ja ehkäisykeinot. Loimaa. Priimuspaino. Työtehoseuran maataloustiedote 1/2005 (574).
- Karttunen, J., Lähti, M. & Elstob, T. 2010. Maatalouslomittajien verkosto tutkimuksen apuna. Rajamäki. TTS tutkimuksen tiedote, luonnonvara-ala: maatalous 3/2010 (622).
- Kenelle. 2012. [Verkkosivusto]. Helsinki. Mela. [Viitattu 18.10.2012] Saatavana: <http://www.mela.fi/Lomitus/Kenelle>
- Kotieläinten lukumäärä. 2012. [Verkkosivusto]. Tike. [Viitattu 29.1.2013]. Saatavana: <http://www.maataloustilastot.fi/kotielainten-lukumaara>

- Kun kotipesä myös työpaikka. 2012. [Verkkosivusto]. Helsinki. Mela. [Viitattu 25.11.2012] Saatavana: <http://www.mela.fi/Tyohyvinvointi/Voi-hyvin/Maatila-perheyryksena/Kun-kotipesa-on-myo-s-tyopaikka>
- Kustannukset, työterveyshuolto. 2012. [Verkkosivusto]. Helsinki. Mela. [Viitattu 23.11.2012] Saatavana: <http://www.mela.fi/Tyohyvinvointi/Maatalousyrittajien-tyoterveyshuolto/Kustannukset>
- Lahin, P. & Mäkelä, K. 2000. Maatalouslomittajan työolojen parantaminen yhteistyön avulla. Helsinki. Tummavuoren Kirjapaino Oy. Työtehoseuran julkaisuja 374.
- Laitinen, K. 1987. Lomittajan työstä ja ihmissuhteista. Helsinki. Valtion painatuskeskus.
- Liittyminen, työterveyshuolto. 2012. [Verkkosivusto]. Helsinki. Mela. [Viitattu 23.11.2012] Saatavana: <http://www.mela.fi/Tyohyvinvointi/Maatalousyrittajien-tyoterveyshuolto/Liittyminen>
- Lomituksen hallinto. 2012. [Verkkosivusto]. Helsinki. Mela. [Viitattu 1.11.2012] Saatavana: <http://www.mela.fi/Lomitus/Lomituksen-hallinto>
- Lomitustilastot. 2011. [Verkkosivusto]. Helsinki Mela. [Viitattu 21.11.2012] Saatavana: <http://asp.hci.fi/mela/tilastot.nsf/186017a25a6a6b3dc225715d00455161?OpenForm>
- Lyhyesti lomituksesta. 2012. [Verkkosivusto]. Helsinki. Mela. [Viitattu 29.10.2012] Saatavana: <http://www.mela.fi/Lomitus/Lyhyesti-lomituksesta>
- Maatalouslomituksen kehittämistyöryhmän muistio. 18.6.2001. Sosiaali- ja terveysministeriö.
- Maatilojen rakenne. 2012. [Verkkosivusto]. Tike. [Viitattu 29.1.2013]. Saatavana: <http://www.maataloustilastot.fi/maatilojen-rakenne>
- Maksullinen lomitus. 2012. [Verkkosivusto]. Helsinki. Mela. [Viitattu 18.10.2012] Saatavana: <http://www.mela.fi/Lomitus/Kenelle/Maksullinen-lomitus>
- MATA – Vahingot. 2011. [Verkkosivusto]. Helsinki. Mela. [Viitattu 22.11.2012] Saatavana: <http://asp.hci.fi/mela/tilastot.nsf/7355799fbb8212d4c2256b4800292031/cb6df9840bf930dcc22572c6003f142f?OpenDocument>
- Mattila, T., Kaustell, K., Rautiainen, R. & Suutarinen, J. 2010. Myötä- ja vastatuulia työsuojelutoimenpiteiden vaikuttavuudelle maataloilla. Rajamäki. TTS tutkimuksen tiedote, luonnonvara-ala: maatalous 1/2010 (620).

- Mela lukuina. 2012. [Verkkosivusto]. Helsinki. Mela. [Viitattu 27.10.2012] Saatavana: <http://www.mela.fi/Tietoa-Melasta/Esittely/Mela-lukuina>
- Organisaatio. 2012. [Verkkosivusto]. Helsinki. Mela. [Viitattu 27.10.2012] Saatavana: <http://www.mela.fi/Tietoa-Melasta/Esittely/Organisaatio>
- Palvelut, työterveyshuolto. 2012. [Verkkosivusto]. Helsinki. Mela. [Viitattu 23.11.2012] Saatavana: <http://www.mela.fi/Tyohyvinvointi/Maatalousyrittajien-tyoterveyshuolto/Tyoterveyshuollon-palvelut>
- Parisuhteen toimivuus. 2012. [Verkkosivusto]. Helsinki. Mela. [Viitattu 25.11.2012] Saatavana: <http://www.mela.fi/Tyohyvinvointi/Voi-hyvin/Maatala-perheyryksena/Hyvan-parisuhteen-tunnusmerkkeja-loytyy-muistakin-ihmissuhteista>
- Ranta-Pitkänen, M. 2011. Kyselytutkimus lomitusten onnistumisesta robottilypsytiloille sekä tilojen lomittajille Toholammin paikallisyksikön alueella. Opinnäytetyö. Maa- ja metsätaloudenyksikkö Ilmajoki.
- Rautiainen, R & Kivikoski, T. 1992. Maatilan työturvallisuus. Maatalousyrittäjien eläkelaitos. Helsinki. Valtion painatuskeskus.
- Sastamalan lomituspalvelut. 2012. Toim., Tom Kalima. Sastamalan lomituspalvelut, Uotsolantie 49, 38460 Sastamala
- Sijaisapu. 2012. [Verkkosivusto]. Helsinki. Mela. [Viitattu 18.10.2012] Saatavana: <http://www.mela.fi/Lomitus/Kenelle/Sijaisapu>
- Sijaisapumaksu. 2012. [Verkkosivusto]. Helsinki. Mela. [Viitattu 18.10.2012] Saatavana: <http://www.mela.fi/Lomitus/Kenelle/Sijaisapumaksu>
- Sinisalo, A. 2007. Tapaturmien riski-indeksin määrittäminen suomalaisilla maatiloilla. Helsinki. MTT taloustutkimus. MTT:n selvityksiä 149.
- Työtunnit tuotantosuunnittain. 2012. Taloustohtori. [Verkkosivusto] Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskus. [Viitattu 4.12.2012] Saatavana: https://portal.mtt.fi/portal/page/portal/taloustohtori/kannattavuuskirjanpito/aikasarja/Tyotunnit_tuotantosuunnittain
- Vuosiloma. 2012. [Verkkosivusto]. Helsinki. Mela. [Viitattu 18.10.2012] Saatavana: <http://www.mela.fi/Lomitus/Kenelle/Vuosiloma>
- Yliselä, P., Kinnunen, B., Pethman, K., Pirkkalainen, M., Lehtonen, E. & Eskola, E. 2009. Maatilayrittäjän hyvinvointi. Porvoo. WS Bookwell Oy. Tieto tuottamaan 129

Yrittäjien työtaturmat. Suomen virallinen tilasto. [Verkojulkaisu] Tilastokeskus.
[Viitattu 13.3.2013] Saatavana: http://www.stat.fi/til/ttap/2010/ttap_2010_2012-11-30_kat_002_fi.html

LIITTEET

Liite 1. Saatekirje

Arvoisa maatalousyrittäjä!

Olen Agrologi AMK opiskelija Seinäjoen ammattikorkeakoulussa, Maa- ja Metsätalouden yksikössä Ilmajoella. Teen opinnäytetyötäni yhteistyössä Sastamalan kaupungin lomituspalveluyksikön kanssa ja tarkoituksenamme on kartoittaa mielipiteitänne lomituspalveluista. Vastaamalla voitte vaikuttaa paikallisyksikköenne kehittämiseen.

Antamanne tiedot käsitellään nimettöminä ja luottamuksellisina. Tulokset julkaistaan kokonaistuloksina, joten yksittäistä vastaajaa ei voida tunnistaa tutkimustuloksista.

Kysely tehdään paperi- ja sähköisessä muodossa, molemmissa on samat kysymykset. Sähköinen kysely lähetetään ohjeineen sähköpostiin suorana linkkinä, näin tehden vastaamisesta helppoa. Pyydän teitä ystävällisesti palauttamaan paperillisen kyselylomakkeen 5.12.2012 mennessä paikallisyksikköönne.

Kiitos yhteistyöstä!

Ystävällisin terveisin

Marjo Takalo

AMK agrologi – opiskelija

marjo.takalo@seamk.fi

Liite 2. Kysely

LOMITUSPALVELUN LAATU – YRITTÄJÄN NÄKÖKULMA 2012

TAUSTATIEDOT

1. Tilamme päätuotantosuunta

a) maidontuotanto	d) lammastalous
b) naudanlihantuotanto	e) vuohitalous
c) sikatalous	f) muu, mikä _____

2. Tilallamme on 1 2 3 lomaan oikeutettua yrittäjää (ympyröi oikea vaihtoehto)

3. Järjestämme lomituksemme jatkossa:

- a) kunnallisen järjestelmän avulla b) järjestämme lomituksemme itse

4. Tulevien kahden vuoden aikana aikomuksemme tilan toiminnan suhteen

a) jatkaa samalla tavalla	c) vähentää tuotantoa
b) lisätä tuotantoa	d) luopua tuotannosta

5. Oletteko käyttäneet tuettua maksullista tilallanne

- a) kyllä b) ei

6. Voisitteko käyttää tilallanne maksullista lomitusta vuosilomapäivän jatkeeksi, jos lomitajan työpäivä jää alle 8 h?

- a) kyllä b) ei

7. Mitä esteitä näet maksullisen lomituksen käytössä

8. Käytättekö lomitusnettiä (voit valita useamman vaihtoehdon)

- a) vuosilomahakemusten tekemiseen
 b) sijaispuhakemusten tekemiseen
 c) lomapyyntöjen tekemiseen
 d) lomapäivien tarkistamiseen ja seuraamiseen

TILAKOHTAINEN PALVELUSUUNNITELMA

1. Onko tilallanne tehty palvelusuunnitelma

- a) kyllä b) ei

2. Oletteko saaneet uusia lomittajia perehdytykseen tilallanne

- a) kyllä b) ei

3. Ovatko palvelusuunnitelmassa sovitut asiat toteutuneet?

- a) kyllä b) ei c) osin

Vapaa sana:

YKSILÖLLISTEN TARPEIDEN HUOMIOIMINEN

1= erittäin harvoin, 2= harvoin, 3= joskus, 4= usein, 5=aina

1. Olemme saaneet lomittajan haluamallemme ajalle	1 2 3 4 5
2. Saimme sijaisapua tarvitsemallemme ajalle	1 2 3 4 5
3. Saimme osaavan ja pätevän lomittajan	1 2 3 4 5
4. Aikaisemmin sovittu lomitusta peruuntunut kohdallamme	1 2 3 4 5
5. Lomittajalle mitoitettu työaika soveltuu tilamme tarpeisiin	1 2 3 4 5
6. Pystyn irtautumaan lomituksen aikana kokonaan omasta
osuudestani päivittäisessä karjataloustöissä	1 2 3 4 5

LOMITUSPALVELUIDEN HALLINTOTYÖT

1= erittäin harvoin, 2= harvoin, 3= joskus, 4= usein, 5= aina

1. Lomatoimintaan saa helposti yhteyden	1 2 3 4 5
2. Lomatoiminnan asiakaspalvelu on laadukasta	1 2 3 4 5
3. Lomatoiminnassa huomioidaan asiakkaan tietosuoja	1 2 3 4 5
4. Lomitusten järjestely onnistuu asiakkaan toiveiden mukaisesti	1 2 3 4 5
5. Erityisjärjestely onnistuu hyvin (nopeat muutokset
lomitusaikakohdassa ym.)	1 2 3 4 5
6. Tiedotus on tehokasta	1 2 3 4 5
7. Tiedotusta on riittävästi	1 2 3 4 5
8. Oliko mielestäsi kesän tiedotuslehti hyödyllinen	a) Kyllä b) ei
9. Päätökset tehdään riittävän nopeasti	1 2 3 4 5
10. Päätöksissä huomioidaan asiakkaan tarpeet	1 2 3 4 5
11. Laskutus on nopeaa	1 2 3 4 5
12. Laskutus on oikein hoidettu	1 2 3 4 5

MAATALOUSLOMITTAJAN OSAAMINEN (Hän joka teillä useimmiten käy)

1= erittäin huonosti, 2= huonosti, 3= ei hyvin, ei huonosti, 4= hyvin, 5= erittäin hyvin

1. Ruokinta ja eläinten hoito	1 2 3 4 5
2. Lypsytyö ja maidon käsittely	1 2 3 4 5
3. Eläinten tarkkailu; kiimat, poikimiset, sairaudet	1 2 3 4 5
4. Yleinen puhtaanapito, hygienia ja siisteys	1 2 3 4 5
5. Lomittajan osoittama asiakaspalvelukyky ja käytös	1 2 3 4 5
6. Lomittaja huolehtii työturvallisuudesta	1 2 3 4 5
7. Lomittaja huolehtii asiakkaan tietosuojasta	1 2 3 4 5
8. Lomittaja haluaa oppia uusia asioita tilan toiminnasta ja
eläinten hoidosta	1 2 3 4 5
9. Lomittaja noudattaa tilan ja lomitussyksikön työaikoja	1 2 3 4 5
10. Hallitsee konetyöt, esim. ruokinnassa käytettävät rehustuskoneet	1 2 3 4 5

Muita huomioita lomittajan toiminnasta tilallanne

YRITTÄJÄN ITSEARVIOINTI

1= ei koskaan, 2= harvoin, 3= joskus, 4= useimmiten, 5= aina

1. Huolehdin kokonaisopastuksesta, johon kuuluu tärkeät puh. numerot1 2 3 4 5
(varahenkilö, eläinlääkäri, oma puhelinnumero)
2. Tilallamme on ajantasaiset kirjalliset ohjeet lomittajaa varten 1 2 3 4 5
3. Oletteko sopineet vuosilomalomituksen riittävän ajoissa 1 2 3 4 5
4. Olen halukas ostamaan maksullista lomittaja-apua enemmän 1 2 3 4 5
5. Olisin halukas pitämään vuosilomat yhtä aikaa tilan toisen yr. kanssa 1 2 3 4 5
6. Onko tilallanne mahdolliset havaitut työturvallisuus riskit korjattu a) kyllä b) ei
7. Onko lomitusten edellä annettu riittävästi opastuspäiviä
a) liikaa b) sopivasti c) vähän
8. Kuinka pitkään pystytte toimimaan ilman lomitusta äkillisen sijaisaputilanteen sattuessa
a) yhden päivän b) kaksi päivää c) muutamia päiviä

ROBOTTITILA (jos tilalla ei ole robottia, siirry seuraavaan kohtaan)

1= ei koskaan, 2= harvoin, 3= joskus, 4= useimmiten, 5= aina

1. Onko palveluyksikkö pystynyt vastaamaan robottitilan lomituksista 1 2 3 4 5
2. Hallitseeko lomittaja robotin käytön 1 2 3 4 5
3. Mitä ongelmia lomittajalla on robotin käytössä _____

VAPAA SANA

Kerro hyvistä kokemuksista (Viimeisen vuoden aikana).

Kerro huonoista kokemuksista (Viimeisen vuoden aikana).

Ideoita lomituspalvelujen kehittämiseksi
